

4-6-2021

Onderzoeksrapport project Duurzame bedrijventerreinen

Luuk Spuijbroek, Michelle Simon, Florence
Wekking, Berend van der Bruggen en Martijn
Creusen

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport over het project 'Duurzame bedrijventerreinen Ondernemend Venlo'. Tijdens dit onderzoek hebben wij ons verdiept in hoe dit project in elkaar zit en wat Europa met het project te maken heeft.

Wij hebben dit project in opdracht van Avans Hogeschool mogen onderzoeken. Tijdens ons onderzoek hebben wij veel nieuwe kennis en inzichten opgedaan betreffende de werking van Europese subsidiefondsen en het uitrollen van Europees beleid.

Het opstellen van dit onderzoek ging vrij soepel. In de eerste week nadat we onze opdracht hadden gekregen werden de eerste afspraken voor interviews al ingepland. We gingen zodoende voortvarend van start. Ook de samenwerking verliep goed na het opstellen van een duidelijke planning.

Graag willen wij Jacko D'Agnolo, Mieke Verhaegh, Sonja Demandt, Tom Vergoossen en Martijn Stas hartelijk bedanken voor hun medewerking bij het tot stand brengen van dit onderzoek. Zonder hun was het opstellen van dit onderzoek niet gelukt.

Luuk Spuijbroek (8389257)

Michelle Simon (8407795)

Florence Wekking (2157679)

Berend van der Bruggen (2159245)

Martijn Creusen (2127793)

's-Hertogenbosch

04-06-2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
H1: onderzoeksverantwoording.....	2
1.1 Aanleiding.....	2
1.2 Doelstelling.....	2
1.3 Centrale vraag	2
1.4 Deelvragen.....	2
1.5 Informatieverzamelingsmethode	2
1.6 Kwaliteitseisen.....	3
H2: resultaten.....	5
2.1 Wat is het doel en de inhoud van het project?.....	5
2.2 Wie zijn de deelnemende partijen bij het project en hoe is de samenwerking georganiseerd?..	6
2.3 Hoe past de verstrekte subsidie in het onderliggende beleid van de subsidieverstrekende instantie?.....	11
2.4 Waarom komt dit project in aanmerking voor Europese subsidie en hoe vindt monitoring en verantwoording plaats?	13
2.5 Hoe wordt het project gefinancierd?.....	14
2.6 Wat is het beoogde resultaat van het totale project en in welke mate hebben de individuele partijen dit ook voor ogen?	15
Conclusie	17
Literatuurlijst	18
Bijlage 1	20
Bijlage 2	24
Bijlage 3	28
Bijlage 4	31
Bijlage 5	32
Bijlage 6	35
Bijlage 7 Individuele bijdragen Formulier.....	36

H1: onderzoeksverantwoording

1.1 Aanleiding

In opdracht van Stimulus in samenwerking met Avans is er een opdracht ontworpen waarbij het project, de achtergrond en de inkadering concreet beschreven diende te worden. Hierbij diende er gekeken te worden naar Europees, provinciaal, nationaal en regionaal niveau van het project. Het heeft betrekking op een project binnen het programma OpZuid; namelijk "duurzame bedrijventerreinen ondernemend Venlo" (Stichting Duurzame Bedrijventerreinen, z.d.). Stimulus en Avans verwachtten dat we het doel, de inhoud en de financiering van het project omschreven. Ook diende de link, tussen het project duurzame bedrijventerreinen en het Europese beleid waarop het gebaseerd is, duidelijk te worden. Daarnaast was het noodzakelijk om vast te stellen welke stakeholders bij dit project betrokken zijn.

Jacko D'Agnolo is projectleider 'Duurzame bedrijventerreinen'. Hij zoekt bedrijven die samen met de stichting duurzame bedrijventerreinen kansen in beeld willen brengen voor het realiseren van effectieve oplossingen. De bedrijven op deze terreinen spelen dus ook een belangrijke rol bij dit project (persoonlijke communicatie, 28 april 2021).

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek was om de achtergrond en inkadering van het project Duurzame bedrijventerreinen Venlo in kaart te brengen en daarbij oog te hebben voor het doel, netwerk, de financiering en het Europese beleid.

1.3 Centrale vraag

Hoe zit het project duurzame bedrijventerreinen ondernemend Venlo concreet in elkaar?

1.4 Deelvragen

- Wat is het doel en de inhoud van het project?
- Wie zijn de deelnemende partijen bij het project en hoe is de samenwerking georganiseerd?
- Hoe past de verstrekte subsidies in het onderliggende beleid van de subsidie verstrekkende instanties?
- Waarom komt dit project in aanmerking voor Europese subsidie en hoe vindt monitoring en verantwoording plaats?
- Hoe wordt het project gefinancierd?
- Wat is het beoogde resultaat van het totale project en in welke mate hebben de individuele partijen dit ook voor ogen.

1.5 Informatieverzamelmethode

In dit onderzoeksrapport is er gebruik gemaakt van zowel deskresearch als fieldresearch. Deskresearch is ingezet om van achter het bureau bronnen die online staan te bekijken. Op basis van de inhoud daarvan konden we enkele deelvragen (deels) beantwoorden. Daarnaast werd er gebruik gemaakt van fieldresearch. Zo zijn er interviews afgenomen met alle betrokken partners.

- **Wat is het doel en inhoud van het project?**

Bij de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van informatie die beschikbaar was op de websites van de betrokken partners en het project zelf. Ook hebben we gebruik gemaakt van het interview dat we hebben afgenomen met de penvoerder van het project Jacko D'Agnolo en het interview met Mieke Verhaegh. Zij sprak namens projectpartner Ondernemend Venlo.

- **Wie zijn de deelnemende partijen bij het project en hoe is de samenwerking georganiseerd?**

Bij de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van kwalitatieve informatieverzamelingsmethode. De informatie voor deze deelvraag is afkomstig van interviews met de vier betrokken partijen van het project.

- **Hoe past de verstrekte subsidies in het onderliggende beleid van de subsidie verstrekkende instanties?**

Bij de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van kwalitatieve informatie uit interviews met Martijn Stas, vertegenwoordiger van de gemeente Venlo (partner van het project). Daarnaast is het gastcolleges van Kevin Schelvis bijgewoond. Door de gewonnen informatie uit de interviews te bundelen en documenten van Stimulus te bestuderen, konden we de vraag beantwoorden.

- **Wanneer komt een project in aanmerking voor Europese subsidie en hoe vindt monitoring en verantwoording plaats?**

Bij de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van kwalitatieve informatie. De gewonnen informatie is afkomstig uit een interview met Tom Vergoossen en het gastcollege van Kevin Schelvis van Stimulus.

- **Wat is de financiële bijdrage van de deelnemende partijen?**

Bij de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van kwalitatieve informatie uit interviews met alle partners van het project. In deze interviews is er specifiek gevraagd naar wat hun financiële bijdrage is. Daarnaast hebben we documenten ontvangen van Jacko D'Agnolo die een overzichtelijk beeld geven over het financiële plaatje van het project.

- **Wat is het beoogde resultaat van het totale project en in welke mate hebben de individuele partijen dit ook voor ogen?**

Bij beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van kwalitatieve informatie uit interviews met alle partners van het project. Door de vraag te stellen tijdens de interviews "Wat is het beoogde resultaat van uw organisatie bij dit project?" Doordat we van alle partijen antwoord hebben gekregen op deze vraag konden wij deze deelvraag goed beantwoorden.

1.6 Kwaliteitseisen

Transparantie

Het onderzoeksrapport is geschreven op basis van gewonnen informatie uit relevante bronnen. Deze bronnen zijn allemaal opgenomen in onze literatuurlijst. Op deze manier kan altijd terug worden gezocht waar de informatie van afkomstig is. Dit bevordert de transparantie. Ook zijn alle interviews opgenomen en opgeslagen zodat ook deze later opgevraagd kunnen worden. De verslagen van de

interviews zijn tevens opgenomen in de bijlagen van ons onderzoeksrapport. Ook is al het mail contact met de betrokken partijen en de penvoerder van het project bewaard. Dit kan later dus teruggevonden worden wanneer hier om gevraagd wordt. Dit alles komt de transparantie van ons onderzoek ten goede.

Validiteit

Tijdens ons onderzoek hebben we ervoor gezorgd dat we verschillende bronnen hebben gebruikt om onze informatie te verkrijgen. Zo hebben we interviews afgenomen met alle betrokken partijen van het project en hebben we daarnaast veel documenten opgevraagd en gekregen. Op deze manier hebben we het onderwerp vanuit veel verschillende invalshoeken kunnen bekijken. Dit draagt bij aan de validiteit van ons onderzoek.

Tevens zijn er voorafgaand aan elk interview interviewschema's opgesteld. Dit zorgt ervoor dat we zeker wisten dat er geen bruikbare informatie verloren zou gaan. Ook het opnemen van de interviews stelde ons in de gelegenheid om de informatie achteraf op een juiste wijze te verwerken. Dit komt de validiteit ten goede.

Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen hebben we uitsluitend gebruik van bronnen die afkomstig zijn van de partners uit het project en andere instanties die aan het project gelieerd zijn, zoals de Europese Commissie. Er mag vanuit worden gegaan dat deze informatie die aan ons verschaft is door hen betrouwbaar is. Ook hebben we alle partners die zijn betrokken bij het project geïnterviewd. Hierdoor belichten we het project vanuit alle mogelijke invalshoeken en ook dit komt de betrouwbaarheid ten goede. Daarnaast hebben we de interviews opgenomen om achteraf de informatie goed te kunnen verwerken. Hierdoor gaat er geen bruikbare informatie verloren. Doordat we de interviewverslag en bronnen allemaal hebben opgenomen in de bijlagen is makkelijk terug te vinden waar wij onze informatie op baseren. Ook dit bevordert de betrouwbaarheid. Wanneer wij dit onderzoek opnieuw volgens deze stappen zouden uitvoeren zouden we dezelfde resultaten krijgen.

Bruikbaarheid

Het onderzoek is bruikbaar om in een oogopslag te kunnen zien hoe het project is verbonden aan het onderliggende Europese duurzaamheidsbeleid. Ook is er in dit onderzoek uiteengezet hoe de verschillende partners samenwerken en hoe zij op deze manier een goede uitvoering van het project trachten te bewerkstelligen. Dit kan van grote waarde zijn voor ondernemers, gemeentes of andere organisaties die spelen met de gedachte om een dergelijk project te starten in hun eigen omgeving.

H2: resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het onderzoek per deelvraag uiteen worden gezet.

2.1 Wat is het doel en de inhoud van het project?

Vanaf 2019 zet de Europese Unie in op het klimaatneutraal worden van het continent. De ambities hierover zijn terug te vinden in de zogeheten Green Deal (Europese Commissie, 2019). Dat deze ambities zo duidelijk werden uitgesproken door Europa en er geld beschikbaar voor werd gesteld, zorgde ervoor dat er tal van projecten met betrekking tot verduurzaming uit de grond schoten. Het project "Duurzame Bedrijventerreinen Venlo" is een van deze projecten (Ondernemend Venlo, 2020).

De doelstelling van het project zoals deze formeel gecommuniceerd wordt is "In 2023 de meerwaarde te hebben aangetoond van een collectieve, integrale verduurzaming op het niveau van bedrijventerreinen. Dit levert een belangrijke bijdrage aan duurzame energieproductie, efficiëntie en -besparing".

Een van de ambities van de Europese Unie is om in 2050 volledig co2-neutraal te willen zijn. Dit project tracht hieraan bij te dragen.

Dit project moet als aanjager gaan dienen voor een grootschalige toepassing op een later moment (zie bijlage 2). Er wordt met dit project dus een voorbeeld gecreëerd om te laten zien hoe men bedrijventerreinen in Nederland duurzamer kan maken. Het op zichzelf hebben van deze voorbeeldfunctie is ook een van de subdoelen van het project. Op deze manier komt men weer een stap dichterbij de doelstelling van de Europese Unie om in 2050 volledig co2-neutraal te zijn.

Als tussendoelen stelt de projectleiding dat in 2030 op alle bedrijventerreinen van Ondernemend Venlo 20% energie bespaard wordt. Ook moet er tegen die tijd 20% van de daken van de bedrijven op de bedrijventerreinen duurzame energie opwekken. Tevens moet op 20% van de bedrijventerreinen die zijn aangesloten bij dit project de klimaatverandering opgevangen kunnen worden (bijlage 2).

Volgens penvoerder Jacko D'Agnolo is het project nog in de opstartfase. Er wordt door de deelnemende bedrijven die zijn aangesloten bij projectpartner Ondernemend Venlo onderzocht hoe er op de meest efficiënte manier gewerkt kan worden aan de gestelde doelen. Op dit moment is er ongeveer 1,8 miljoen euro subsidie beschikbaar voor het project. Dit geld zal volgens Jacko D'Agnolo gebruikt worden voor het maken van een 'data-röntgenfoto'. Hiermee worden de negentien bedrijventerreinen van Ondernemend Venlo en de twaalf bedrijventerreinen van Limburgse Werkgeversvereniging (ook een partner van het project) geanalyseerd. Op basis van deze analyse kunnen er conclusies getrokken worden over hoeveel co2 er op de bedrijventerreinen wordt uitgestoten en welke bedrijven zogeheten hotspots zijn.

Ook wil het project een voorbeeld stellen door op vijf bedrijventerreinen te demonstreren dat de gevolgen van klimaatverandering opgevangen kunnen worden door afkoppeling van hemelwater van het riool te combineren met een 'groene inrichting' en hoe dit bijdraagt aan het reduceren van de co2-uitstoot.

Daarnaast tracht men met het subsidiegeld een passende methodiek te ontwikkelen om later op grote schaal bedrijventerreinen te kunnen verduurzamen.

Het project ziet er dus op toe dat de doelstellingen met betrekking tot het verduurzamen van de bedrijventerreinen in Venlo gehaald worden en deze terreinen in 2050 dus klimaatneutraal zijn. Echter is er volgens Jacko D'Agnolo niet één manier waarop je de verschillende bedrijven/bedrijventerreinen kan verduurzamen. Dit ligt aan de situatie op het betreffende bedrijventerrein (bijlage 1). Tijdens het project wordt er wel onderzoek gedaan voor de verschillende bedrijven over hoe zij in hun situatie op de meest efficiënte manier hun bedrijf/bedrijventerrein kunnen verduurzamen.

2.2 Wie zijn de deelnemende partijen bij het project en hoe is de samenwerking georganiseerd?

Zoals in het eerste hoofdstuk is vermeld is een van de doelen van het project om op een collectieve manier bedrijventerreinen te verduurzamen. Dit wil zeggen dat er veel samengewerkt wordt met verschillende partners binnen dit project. Om deze samenwerking goed te laten verlopen is in 2020 de "Stichting Duurzame Bedrijventerreinen" opgericht (bijlage 1). Onder deze stichting vallen de projectpartners Ondernemend Venlo, de gemeente Venlo en de Limburgse Werkgevers Vereniging (bijlage 1). In dit hoofdstuk worden de rollen van deze partners beschreven en daarnaast wordt het netwerk in kaart gebracht.

Ondernemend Venlo

Ondernemend Venlo is een organisatie die de belangen behartigt van alle 1200 ondernemers die gevestigd zijn op één van de twintig bedrijventerreinen in Venlo. Binnen deze organisatie zijn er zes verschillende commissies die het beleid van Ondernemend Venlo uitvoeren (Ondernemend Venlo, 2021b).

Sinds 2018 is de commissie "Innovatie en Duurzaamheid" binnen Ondernemend Venlo bezig met een plan om bedrijventerreinen klimaatneutraal te maken. De ondernemers in deze commissie kwamen erachter dat hun ideeën goed pasten binnen het subsidieprogramma OPzuid. Zodoende werd er een subsidieaanvraag gedaan om hun ideeën in de praktijk te kunnen brengen (bijlage 2).

Samenwerking

Als eerst werkt Ondernemend Venlo samen met de gemeente Venlo. Dit doen zij op basis van de doelstellingen van de regionale energiestrategieën. Ook werkt Ondernemend Venlo nauw samen met de LWV door op één van de bedrijventerreinen verschillende activiteiten binnen het project uit te voeren. Dit laat zien dat hun ideeën ook echt omgezet kunnen worden in acties. Zo kan de opgedane kennis gedeeld worden met andere steden zoals Roermond en Maastricht (bijlage 2).

Werving voor deelname van bedrijven aan het project vindt plaats doordat er veel contact is tussen Ondernemend Venlo en Jacko D'Agnolo, penvoerder van Duurzame Bedrijventerreinen Ondernemend Venlo. Zo werden er webinars, borrels en vergaderingen georganiseerd om het project bij de ondernemers onder de aandacht te brengen. Het netwerk van Ondernemend Venlo heeft een grote rol gespeeld om de juiste partijen bij gelegenheden als deze bij elkaar te brengen, met als resultaat dat steeds meer bedrijven animo kregen voor dit project (bijlage 1).

Inbreng

Zoals gezegd heeft de commissie Innovatie en Duurzaamheid naar aanleiding van het Klimaatakkoord in 2018 met meerdere ondernemers de initiatiefnemer van het project Duurzame

Bedrijventerreinen. Tot op heden is men bezig met de uitvoering van het project. Ondernemend Venlo heeft door haar grote netwerk een belangrijke rol binnen de samenwerking met de andere betrokken partijen voor het werven van ondernemers die willen deelnemen aan het project. Ondernemend Venlo heeft door het nauwe contact met de penningmeester en met de ondernemers goed in beeld waar behoeften liggen bij de ondernemers op de (bijlage 2).

Belang

Ondernemend Venlo heeft het project Duurzame Bedrijventerreinen geïnitieerd naar aanleiding van het klimaatakkoord in 2018. Een groot belang van Ondernemend Venlo is dan ook om alle bedrijventerreinen vóór 2050 volledig CO₂-neutraal te krijgen. Onder dit einddoel vallen verschillende tussendoelen, zoals vóór 2030 op alle bedrijventerreinen van Ondernemend Venlo 20% energie te besparen. Ook sluit Ondernemend Venlo zich aan bij het doel om vóór 2023 de meerwaarde aan te tonen van een collectieve integrale duurzame benadering op het niveau van bedrijventerreinen (bijlage 2).

Echter heeft Ondernemend Venlo ook een aantal belangen vanuit de ondernemers zelf. Als eerst dient het project als voorbeeld om in de toekomst dezelfde werkwijze te kunnen toepassen op andere bedrijventerreinen in Nederland. Dit is volgens OV belangrijk om in de toekomst de klimaatverandering op te vangen (bijlage 2).

Daarnaast is in het beleidsplan van Ondernemend Venlo beschreven dat duurzame innovatie cruciaal is voor de economische ontwikkeling van de regio. Dit blijkt uit de inventarisatie onder de ondernemers. Zij beseffen zich dat tegenwoordig de technologische ontwikkelingen enorm snel gaan en dat individuele bedrijven dit niet meer zelfstandig kunnen aanpakken. Zodoende is het eerste belang van Ondernemend Venlo om in samenwerking met ondernemers en overheden aan de slag te gaan om te innoveren, zo ook op het gebied van klimaatadaptatie. Ondernemers inspireren en in beweging brengen is hierbij van groot belang (Ondernemend Venlo, 2020b).

De Limburgse Werkgeversvereniging.

De Limburgse Werkgevers Vereniging is hét ondernemersnetwerk in Limburg en biedt een platform waar ondernemers kennis op kunnen doen door van anderen te leren. Hun missie is het bevorderen van innovatief ondernemerschap waardoor er een duurzame en inclusieve samenleving wordt gecreëerd. Deze missie sluit naadloos aan op het project 'Duurzame Bedrijventerreinen Venlo' (LWV, z.d.).

Samenwerking

De Limburgse Werkgevers Vereniging werkt nauw samen met de projectpartners Ondernemend Venlo en de gemeente Venlo in de Stichting Duurzame Bedrijventerreinen. Dit doet zij door de projectleider Jacko D'Agnolo te helpen bij het vormgeven van het project. Ook heeft de LWV vaak contact met overheidsinstanties zoals de gemeente Venlo en de provincie Limburg. Hierbij wordt vaak besproken hoe het project op verschillende manieren invulling kan geven aan het beleid vanuit Europa en de regionale plannen van de gemeente en de provincie. Tevens is er nauw contact met bedrijven zoals Enexis om advies te vragen over het toepassen van duurzame energie op bedrijventerreinen (bijlage 4).

Inbreng

Zoals gezegd zorgt de LWV voor verbinding met de gemeente, de provincie en bedrijven als Enexis en andere instanties. Dit zorgt dus voor een goed netwerk wat deels voor een informatief platform zorgt. Hierdoor draagt de LWV bij aan het verschaffen van kennis en informatie over de manieren van verduurzaming. Verder geeft de LWV vorm aan het project door nieuwe ideeën en activiteiten te bedenken en hoe deze het best uitgevoerd kunnen worden. Er wordt dus meegedacht over het proces van het project (bijlage 4).

Belang

Volgens Sonja Demandt, expertisemanager Duurzaamheid en Innovatie bij de Limburgse Werkgevers Vereniging en directeur Stichting Parkmanagement, kwamen vijf mensen van Stichting Parkmanagement tot de conclusie dat er iets gedaan moest worden aan het klimaatprobleem. Vervolgens hebben Mieke Verhaegh, voorzitter commissie Innovatie en Duurzaamheid bij Ondernemend Venlo en Sonja Demandt een subsidieaanvraag gedaan.

Het onderliggende belang van de LWV is om op nummer één te staan op het gebied van duurzaamheid. Ook willen zij laten zien dat deze projecten alleen zullen slagen als er samengewerkt wordt met andere organisaties. Bijdragen aan een beter klimaat door bedrijventerreinen hierop aanpassen is tevens de motivatie van de LWV om projectpartner te zijn (bijlage 4).

Stimulus/TRIAS

TRIAS is een subsidieadviesbureau dat namens de bedrijven van Ondernemend Venlo subsidieverzoeken indient bij Stimulus en als financieel adviseur dient voor de projectpartners. Stimulus is een uitvoeringsorganisatie die namens de EFRO subsidies verstrekt aan bedrijven binnen het programma OPZuid. Hier zal verder op in worden gegaan in hoofdstuk 4. OPZuid (een van de subsidieprogramma's van Stimulus) heeft betrekking op de provincies Zeeland, Noord-Brabant, Limburg en Vlaanderen. Stimulus en TRIAS zijn echter geen projectpartners maar zorgen er wel voor dat het project Duurzame Bedrijventerreinen uitgevoerd kan worden door subsidies en advies over subsidies.

Samenwerking

De projectpartners werken samen met TRIAS om de subsidie op de juiste manier aan te vragen. Als eerst is er door TRIAS een projectplan ingediend bij de Europese Unie. Dit projectplan is uiteindelijk goedgekeurd en er zijn kaders bij gecreëerd die aansluiten bij het Europese, nationaal en provinciaal beleid omtrent duurzaamheid (bijlage 3).

Inbreng

Trias is verantwoordelijk voor het verkrijgen van de subsidies en alles wat daarbij komt kijken. Het opstellen van voortgangsrapporten van de projecten is ook een taak die TRIAS uitvoert. Daarbovenop controleren zij of de werkelijke uitgaves kloppen met wat er in de voortgangsrapporten staat. Stimulus verstrekt namens het EFRO subsidies aan de bedrijven die deelnemen aan projecten binnen het programma OPZuid (bijlage 3).

Belang

Het aandeel van Trias is dat zij subsidieaanvragen op een manier opstellen dat het conform juridische regelgeving verloopt. Trias is verantwoordelijk voor het krijgen van de aangevraagde subsidies, zodat de projectpartners hun geld "terugkrijgen" na de gemaakte kosten in het project. Stimulus heeft als

belang dat zij namens Brussel de subsidies conform wet- & regelgeving en volgens voorwaarden verstrekken aan de organisaties (bijlage 3).

Gemeente Venlo

Zoals al eerder is aangegeven is er een stichting opgericht voor de partners van het project Duurzame Bedrijventerreinen. In deze stichting zijn ondernemers betrokken die vallen onder Stichting Ondernemend Venlo. Door de gelaagdheid van de stichting is de rol van betrokken partijen verschillend. De rol van de gemeente Venlo is kleiner dan die van Ondernemend Venlo. Dit is te verklaren door het publieke belang dat gemeente Venlo heeft (bijlage 5).

Samenwerking

Mede door het belang van gemeentes om te voldoen aan de regionale energiestrategieën is de gemeente Venlo betrokken bij dit project en is daarom ook geen subsidieverstrekker maar een projectpartner (bijlage 2). Zoals gezegd zit de gemeente vaak rond de tafel met de Limburgse Werkgevers Vereniging om de doorwerking van het beleid over verschillende lagen te bespreken. Projectleiders vanuit de gemeente Venlo verbinden partijen met elkaar die voor elkaar van toegevoegde waarde kunnen zijn. Hierbij kun je denken aan Enexis en de Stichting Duurzame Bedrijventerreinen. Met deze werkwijze kan de gemeente maatwerk leveren en effectief resultaat opleveren (bijlage 5).

Inbreng

De gemeente heeft als projectpartner een ondersteunende, faciliterende en stimulerende rol tegenover de (toekomstige) ondernemers die deelnemen aan het project. Deze werkwijze is er, omdat de gemeente geen wettelijke taak heeft om energiebeleid te ontwikkelen voor bedrijventerreinen. Bedrijven dienen het energiebeleid voor hun onderneming zelf te organiseren met ondersteuning van de gemeente zoals hierboven is aangegeven, indien nodig.

De rol van de gemeente als projectpartner maakt het geheel extra uitdagend, omdat de gemeente niet verantwoordelijk is voor bedrijventerreinen maar wel voor de woonwijken ertussen. Door te participeren in dit project probeert gemeente Venlo gebiedsgerichte oplossingen te bedenken voor de doelstellingen die in de toekomst gehaald dienen te worden (bijlage 5).

Belang

Het belang van de gemeente Venlo is dat bedrijventerreinen economisch aantrekkelijk worden door onder andere oplossingen te verzinnen voor de waterafvoer. Daarnaast behartigt de gemeente het belang dat hun bedrijventerreinen er mooi en aantrekkelijk bij liggen. Dit kan gerealiseerd worden door verduurzaming, en dan met name door vergroening op de bedrijventerreinen. Door deze belangen is het voor gemeente Venlo een logische stap om deel te nemen aan dit project. Via deze weg maakt men de bedrijventerreinen een stuk toekomstbestendiger (bijlage 5).

Netwerkanalyse

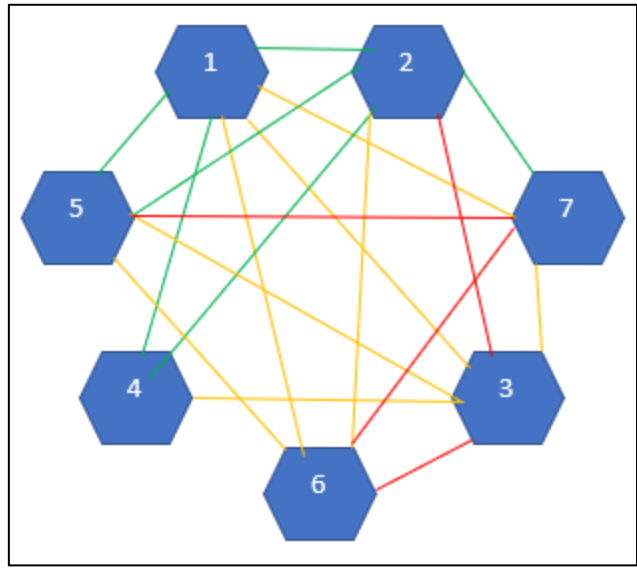
Het netwerk rondom het project duurzame bedrijventerreinen in ondernemend Venlo, kent meerdere betrokken actoren. Het netwerk reikt dus verder dan alleen de officiële partners uit het project zoals die zojuist gepresenteerd zijn. Tussen deze verschillende actoren is onderling contact, zowel tussen de projectpartners onderling als de bedrijven die deelnemen aan het project. Door het

contact is het delen van informatie makkelijk en kan je tegelijkertijd je visie delen. Echter blijft het realiseren van eigen belangen een leidend motief in hun handelen (Klijn & van Twist, 2000).

Om de hoeveelheid contact en de onderlinge relaties van de betrokken actoren in kaart te brengen, is er een netwerkanalyse weergegeven hieronder. Hier kun je zien wie contact heeft met welke actor en hoe vaak men elkaar spreekt. De mate van contactintensiteit wordt bepaald door de afhankelijkheid van de betrokken actoren onderling, dat blijkt ook uit de tabel en grafiek hieronder. De verwerkte informatie in de schema's is gewonnen door middel van afgenomen interviews met de projectpartners van het project (persoonlijke communicatie, 2021).

Actoren	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1 J. D'Agnolo (duurzame bedrijventerreinen)	x	Veel	Zelden	Veel	Veel	Zelden	Zelden
2 M. Verhaegh (Ondernemend Venlo)	Veel	x	Nooit	Veel	Veel	Zelden	Veel
3 T. Vergoossen (Trias)	Zelden	Nooit	x	Zelden	Zelden	Nooit	Zelden
4 M. Stas (gemeente Venlo)	Veel	Veel	Zelden	x	Veel	Zelden	Zelden
5 S. Demandt (LWV)	Veel	Veel	Zelden	Veel	x	Zelden	Nooit
6 Rabobank	Zelden	Zelden	Nooit	Zelden	Zelden	x	Nooit
7 Ondernemers van Blerickse bedrijventerreinen	Zelden	Veel	Zelden	Zelden	Nooit	Nooit	x
Totaal	3x veel 3x zelden	4x veel 1x zelden 1x nooit	4x zelden 2x nooit	3x veel 3x zelden	3x veel 2x zelden 1x nooit	4x zelden 2x nooit	1x veel 3x veel 2x nooit

Groen = veel contact
 Oranje = zelden contact
 Rood = geen contact

Naast de contactintensiteit is men vanzelfsprekend ook afhankelijk van de grootste investeerders, Ondernemend Venlo en Stimulus (bijlage 5). Wie betaald, bepaald weet men. Omdat andere projectpartners gebruik kunnen en mogen maken van de middelen van Ondernemend Venlo is hier sprake van het 'Resource Dependence motief' voor de samenwerking (Janse, 2020). Door de afhankelijkheid van de middelen van Ondernemend Venlo is er veel contact tussen Ondernemend Venlo en andere betrokken actoren.

Daarnaast is het project deels een mooi voorbeeld van elkaars individuele krachten bundelen. Doordat de verschillende partijen niet individueel maar samen werken kan men nu meer bereiken dan anders. Op basis van de afgenomen interviews oogt de samenwerking tussen de partijen gelijkwaardig, ondanks dat er één partij is die heel veel geld heeft geïnvesteerd ten op zichte van de andere projectpartners (bijlage 6).

2.3 Hoe past de verstrekte subsidie in het onderliggende beleid van de subsidieverstrekkende instantie?

Het project Duurzame Bedrijventerreinen wordt deels gefinancierd door subsidies vanuit stimulus en de provincie Limburg (in hoofdstuk 4 wordt hier dieper op ingegaan). Echter is er geen specifiek beleid wat zich concreet richt op het onderwerp "duurzame bedrijventerreinen". Er zijn hierdoor dus ook geen specifieke doelstellingen op het gebied van duurzame bedrijventerreinen waaraan het project concreet moet voldoen (bijlage 1). Wel is er in 2019 door de Europese Commissie de "European Green Deal" geïntroduceerd (Europese Commissie, 2019) en presenteerde het kabinet in ditzelfde jaar het Klimaatakkoord (Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, z.d.). In dit hoofdstuk wordt er verder ingegaan op deze "routekaart" en het akkoord.

Het beleid van de Europese Unie

Zoals gezegd introduceerde de Europese Commissie in 2019 de European Green Deal. De Europese Commissie wil met deze routekaart op alle beleidsdomeinen de klimaat- en milieuproblemen aangrijpen zodat de transitie voor iedereen zo rechtvaardig en inclusief mogelijk wordt. Echter is het voor de Europese Unie onmogelijk om dit beleid voor elke verschillende lidstaat passend te maken. Zodoende bestaat de Europese Green Deal uit richtlijnen waar elke lidstaat in de Europese Unie aan moet voldoen. Elke lidstaat mag op zijn eigen manier invulling geven aan deze richtlijnen. Hiermee maakt elke lidstaat dus zijn eigen wetgeving of beleid omtrent de onderwerpen uit de Europese Green Deal (Europa-Nu, z.d.).

De twee belangrijkste doelen die naar voren komen in de Green Deal zijn als volgt: de netto-uitstoot aan broeikasgassen moet in 2050 tot nul gereduceerd zijn en de economie moet blijven groeien zonder hiermee grondstoffen uit te putten. Ook voorziet deze routekaart in een actieplan om hulpbronnen efficiënter te gebruiken door over te schakelen op schone en circulaire energie en de biodiversiteit te herstellen door vervuiling terug te dringen (Europese Commissie, 2019).

De doelstellingen van het project Duurzame Bedrijventerreinen Ondernemend Venlo zoals deze zijn beschreven in hoofdstuk 1 geven invulling aan deze richtlijnen. Echter heeft het project Duurzame Bedrijventerreinen geen specifiek beleid wat op elk bedrijventerrein toegepast kan worden omdat alle bedrijventerreinen verschillend zijn. Zij kijken dus per bedrijventerrein op welke manier er het best verduurzaamd kan worden (bijlage 1).

Daarnaast maken zij een data-röntgenfoto van alle bedrijventerreinen zodat duidelijk in beeld kan worden gebracht welke bedrijven de meeste Co2 uitstoten. Dit onderzoek zorgt ervoor dat er op een efficiënte manier verduurzaamd kan worden. Ook is uit de interviews met de projectpartners gebleken dat zij het belang van de Europese Unie delen om in 2050 volledig Co2- neutraal te zijn (persoonlijke communicatie, 2021). Zodoende heeft het project subsidie ontvangen van Europa (Stimulus) en van de provincie Limburg.

Het klimaatakkoord

In het klimaatakkoord dat het Nederlandse kabinet op 28 juni 2019 geïntroduceerd heeft staan meer dan 600 afspraken over verduurzaming en klimaatadaptatie in Nederland. Dit akkoord kan net als de Europese Green Deal worden gezien als een routekaart waarin de ambities van de Nederlandse overheid worden vertaald (Ministerie van Economische Zaken en Klimaat). Zoals in hoofdstuk 2 is gezegd heeft de Limburgse Werkgevers Vereniging mede door de introductie van het klimaatakkoord het project Duurzame Bedrijventerreinen Ondernemend Venlo geïnitieerd.

Een aantal van de 600 afspraken gaan specifiek over het onderwerp “elektriciteit” (Ministerie van Economische zaken en Klimaat, z.d.).

Zo is er afgesproken dat in 2030 70% van alle elektriciteit uit “hernieuwbare bronnen” moet komen. Dit houdt in dat de energie opgewekt moet worden uit natuurlijke bronnen. Hierbij kun je denken aan zonnepanelen, windenergie en waterkracht (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2019).

Zoals gezegd zijn de tussendoelen van het project Duurzame Bedrijventerreinen om in 2030 20% energie te besparen op de bedrijventerreinen in Venlo en op 20% van de daken van de bedrijventerreinen in Venlo duurzame energie op te wekken. Het project draagt door deze doelen dus bij aan de afspraak om in 2030 70% van alle energie uit hernieuwbare bronnen te laten komen.

Tevens wordt er in het akkoord beschreven dat er in 2050 vrijwel geen broeikasgassen meer mogen worden uitgestoten. Zoals gezegd blijkt uit de interviews dat de partners dit belang delen. Op deze manier draagt het project Duurzame Bedrijventerreinen dus bij aan de doelstelling van het klimaatakkoord.

Energiestrategie van de provincie Limburg

In 2019 heeft de provincie Limburg haar Provinciale Energiestrategie gepubliceerd. In deze energiestrategie zijn er twee doelen die aansluiten op de belangen van het project Duurzame Bedrijventerreinen Ondernemend Venlo. In het eerste doel beschrijft de provincie dat zij als een goed voorbeeld willen zijn op het gebied van energietransitie (provincie Limburg, 2019). Uit de interviews met de projectpartners blijkt dat zij middels het project een voorbeeldfunctie willen zijn op het gebied van duurzame energie voor de bedrijventerreinen in de rest van Nederland (persoonlijke communicatie, 2021). Zodoende sluit het project dus aan op deze doelstelling uit de energietransitie van Limburg.

Daarnaast wil de provincie deze verduurzaming bereiken door ruimte te bieden aan innovatieve projecten. Zoals staat beschreven in hoofdstuk 2 is een van de belangen van Ondernemend Venlo het innoveren van bedrijventerreinen en hiermee de doelen van het project te behalen (provincie Limburg, 2019).

De projectdoelstellingen zoals deze in hoofdstuk 1 zijn beschreven sluiten naadloos aan bij het bovenstaande akkoord, de routekaart en de energiestrategie. Zodoende heeft het project Duurzame

Bedrijventerreinen subsidie ontvangen van Stimulus en de provincie Limburg (provincie Limburg, 2019).

2.4 Waarom komt dit project in aanmerking voor Europese subsidie en hoe vindt monitoring en verantwoording plaats?

In 2019 kwam de Europese Commissie met de zogeheten "Green Deal". Hierin sprak zij haar ambities uit om in 2050 een volledig klimaatneutraal continent te zijn. In de Green Deal zijn richtlijnen opgenomen over hoe dit doel bereikt zou moeten worden. Het wordt aan de lidstaten zelf overgelaten hoe zij deze richtlijnen precies invullen (Europese Commissie, 2019).

Om dit beleid te kunnen uitvoeren stelt de Europese Commissie geld beschikbaar aan verschillende regio's in Europa. Dit geld is afkomstig uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Het doel van dit fonds is het verkleinen van de verschillen tussen de Europese regio's. De verschillende regio's kunnen het geld gebruiken om hun concurrentiepositie en werkgelegenheid te verbeteren (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2019). Ook dient dit geld zoals gezegd voor het stimuleren van de regio's tot het uitvoeren van de richtlijnen die gesteld zijn door de Europese Commissie.

Het geld afkomstig uit het EFRO wordt voor een aantal provincies (Zeeland, Noord-Brabant, Limburg en Vlaanderen) verdeeld door Stimulus. Stimulus is een organisatie die in opdracht van de Europese Commissie en het Rijk de regionale subsidieprogramma's en fondsen beheert (Stimulus, 2020a). Op basis van de richtlijnen die de Europese Commissie heeft uitgezet voor de komende jaren, keert stimulus subsidies uit aan projecten die in lijn zijn met en bijdragen aan het behalen van de Europese ambities. Dit werkt als volgt:

De Europese Commissie maakt haar ambities voor de komende jaren kenbaar en stelt hiervoor geld beschikbaar via het EFRO. Vervolgens krijgt stimulus een deel van dit geld toebedeeld om projecten in de zojuist genoemde provincies te stimuleren. Voor de periode 2014 tot en met 2021 deed zij dit door het Operationeel Programma Zuid (OPZuid) uit te voeren. Om als project in deze regio aanspraak te kunnen maken op het subsidiegeld uit het EFRO moet het project in lijn zijn met de speerpunten die voor deze periode golden. De speerpunten van OPZuid waren innovatiebevordering en een overgang naar een koolstofarme economie (Stimulus, 2021). Deze speerpunten zijn een vertaling van de doelstellingen die de Europese Commissie heeft gesteld voor de komende periode. Met deze speerpunten kunnen deze doelstellingen worden omgezet naar concrete regionale ontwikkelingen. Voorbeelden van concrete regionale ontwikkeling zijn de projecten van OPZuid. Op deze manier wordt er middels een subsidieprogramma dus invulling gegeven aan de Europese ambities.

Het project Duurzame Bedrijventerrein Ondernemend Venlo heeft via deze weg subsidie aangevraagd bij Stimulus. Echter om daadwerkelijk subsidie te krijgen dient het project naast te voldoen aan de bovengenoemde speerpunten ook een eigen financiële bijdrage te leveren. Stimulus staat in dit project garant voor 40 % van de kosten. De rest van de kosten van het project is voor eigen rekening of voor andere subsidie verlenende instanties zoals bij dit project de Provincie Limburg. Een gedetailleerder overzicht van de financiering van het project komt in het volgende hoofdstuk aan bod.

Zoals al aan bod kwam in hoofdstuk 2.1 draagt het project bij aan het behalen van de Europese doelstelling om in 2050 een volledig klimaatneutraal continent te zijn. De speerpunten zoals deze hierboven zijn genoemd liggen dus in lijn met het doel van het project. Dit is een van de criteria voor

het ontvangen van subsidie. Daarnaast wordt het project door Stimulus beoordeeld op kwaliteit, bijvoorbeeld of het project innovatief genoeg is, of het past binnen nationaal en provinciaal beleid, of er een fatsoenlijke businesscase onder zit en of het MKB voldoende betrokken is, aldus Mieke Verhaegh (bijlage 2). Het project Duurzame Bedrijventerreinen Ondernemend Venlo voldeed aan al deze criteria. Hierdoor heeft zij subsidie ontvangen uit het EFRO (Stimulus, 2020b).

Een groot deel van dit project wordt dus gefinancierd met publiek geld. Er moet zodoende goed op worden toegezien dat dit geld op de juiste plek terechtkomt. Hiervoor is een systeem van monitoring en verantwoording over het uitgegeven geld van cruciaal belang.

Voorafgaand aan het project wordt er zoals hierboven uitgelegd is dus al door Stimulus getoetst of het project in aanmerking komt voor de subsidie vanuit Europa. We hebben gezien dat dit strenge criteria zijn. Dit is dus het eerste moment waarop verantwoording over het publieke geld moet worden gegeven.

Ook tijdens het project zijn er verschillende momenten waarop verantwoording moet worden afgelegd aan Stimulus. De projectpartners hebben voor alle zaken omtrent de subsidies het subsidieadviesbureau TRIAS BV in de armen genomen (bijlage 1). TRIAS BV fungeert als een tussenpersoon tussen de projectleiding en Stimulus. Tijdens het project dienen de projectpartners voortgangsrapportages in bij TRIAS. Zij verwerken deze rapportages en sturen deze door naar Stimulus voor controle. In de voortgangsrapportages wordt onder andere ingegaan op de kosten die worden gemaakt in het project, bijvoorbeeld de gemaakte uren en het kapitaal wat is aangekocht (bijlage 3). Wanneer Stimulus niet akkoord gaat met deze voortgangsrapportages geven zij het project de kans om dit recht te zetten. Wordt dit niet gedaan binnen de gestelde tijd dient men dit deel van de subsidie terug te betalen. Stimulus gaat alleen over tot terugbetaling van de subsidie wanneer er niet wordt voldaan aan de randvoorwaarden van het project, je moet dan bijvoorbeeld denken aan het verkeerd opschrijven van uren of het slecht inzichtelijk maken van de geldstromen. Het is dus niet zo dat de subsidie terug moet worden betaald wanneer de doelen van het project niet behaald zijn (bijlage 3).

2.5 Hoe wordt het project gefinancierd?

Het project Duurzame Bedrijventerreinen Ondernemend Venlo is pas gestart in 2019 en staat zodoende nog in zijn kinderschoenen. Op dit moment zijn er dus nog niet veel kosten gemaakt. Wel is al bekend hoeveel de deelnemende partijen, Europa en de provincie Limburg in het project steken. Dit is in een vroeg stadium bekend omdat aan de voorkant van het project een raming gemaakt moest worden van de kosten om aanspraak te kunnen maken op de subsidie vanuit Europa. Om geld te krijgen van stimulus is het namelijk nodig dat de deelnemende partijen ook een eigen bijdrage aan het project leveren (bijlage 3). Er zal nu uiteengezet worden wat de bijdrage van de verschillende partijen aan dit project is.

De totale kosten van het project zijn geraamd op €3.538.158. Zoals in de vorige paragraaf al aan bod kwam financiert Stimulus (Europa) 40 % van het project. Dit komt neer op €1.405.757.

Deze subsidie wordt als volgt verdeeld over de partners van het project:

- Stichting Parkmanagement (Ondernemend Venlo) krijgt €952.021
- Limburgse Werkgeversvereniging (LWV) krijgt €333.456
- Gemeente Venlo krijgt €120.280

Ook wordt er subsidie verleend door de provincie Limburg. De provincie Limburg wil een bijdrage leveren omdat dit project ook in lijn is met hun klimaatdoelstellingen. Dit is tevens een mooi

voorbeeld van hoe het Europese beleid doorwerkt over de verschillende bestuurslagen. Deze subsidie bedraagt €429.168. Dit staat gelijk aan 12,13 % van de totale kosten van het project. Dit bedrag wordt als volgt over de deelnemende partners verdeeld.

- Stichting Parkmanagement (Ondernemend Venlo) krijgt €317.134
- LWV krijgt €63.346
- Gemeente Venlo krijgt €48.670

Zoals in de vorige paragraaf al aangegeven werd dienen de partners ook een eigen bijdrage te leveren aan dit project. Deze eigen bijdragen zijn als volgt:

- Stichting Parkmanagement (Ondernemend Venlo) draagt €1.110.897 bij aan dit project. Dit staat gelijk aan 31,40 % van de totale kosten.
- LWV draagt €436.820 bij aan dit project. Dit staat gelijk aan 12,35 % van de totale kosten.
- Gemeente Venlo draagt €155.515 bij aan dit project. Dit staat gelijk aan 4,4 % van de totale kosten.

De totale eigen bijdragen komen dus neer op €1.703.233. Dit staat gelijk aan 48,14 % van de totale kosten. Een schematisch overzicht van de financiering van het project is te vinden in bijlage 6.

2.6 Wat is het beoogde resultaat van het totale project en in welke mate hebben de individuele partijen dit ook voor ogen?

Zoals al eerder benoemd is het beoogde resultaat van het totale project als volgt: In 2023 de meerwaarde te hebben aangetoond van een collectieve, integrale verduurzaming op het niveau van bedrijventerreinen (Ondernemend Venlo, 2021b). Uit de interviews met de partners blijkt dat zij dit resultaat ook beogen. Toch heeft iedere partner nog een eigen beoogd resultaat.

Martijn Stas vertelde namens gemeente Venlo dat zij andere belangen hebben dan de andere partners. Zo gaf hij aan dat de gemeente wil dat de bedrijventerreinen er mooi en aantrekkelijk bij liggen. Ook wil de gemeente de bedrijventerreinen toekomstbestendig en groener maken. Naast dat het goed is voor het klimaat, krijgt Venlo hierdoor ook een betere naam. Een betere naam is hiermee één van de beoogde resultaten van gemeente Venlo (bijlage 5).

Uit het interview met Sonja Demandt wordt duidelijk dat zij dezelfde visie delen als het beoogde resultaat. Namelijk het collectief verduurzamen van de bedrijventerreinen. Echter hebben ze ook zelf belang bij het project. Eén van de visies van LWV is om werkgevers met elkaar te verbinden. Door collectief in duurzame innovaties te investeren en onderling kennis uit te wisselen, wordt deze visie ondersteund. Ook heeft LWV baat bij het voortbestaan van deze organisaties, waardoor verduurzamen cruciaal is. Dit is het beoogde resultaat dat LWV hoopt te bereiken met dit project (LWV, 2021).

Projectleider Jacko D'Agnolo hoopt vooral aangetoond wordt dat dat het collectief verduurzamen van bedrijventerreinen werkt. Hiermee wil hij een methodiek creëren dat als voorbeeld kan dienen bij verschillende bedrijventerreinen op andere locaties. Aangezien iedereen naar eigen duurzame oplossingen zoekt, probeert hij een methodiek te ontwikkelen wat als hulpmiddel kan dienen. Zo hoeft niet iedereen opnieuw het 'wiel' uit te vinden (bijlage 1).

Mieke Verhaegh is medeoprichter van het project Duurzame Bedrijventerreinen. Als voorzitter van de commissie Innovatie en Duurzaamheid bij Ondernemend Venlo heeft zij veel baat bij het behalen van het beoogde resultaat. Net als Jacko D'Agnolo sprak zij over het willen toepassen van dit project

op meerdere locaties. Dit project zou immers als aanjager moeten dienen, voor grootschalige toepassing op een later moment (bijlage 2).

Uit de inzichten van de partners valt te concluderen dat zij over het algemeen dezelfde visie hebben bij het project. Naast het beoogde resultaat van het totale project, zie je dat alle partners hun eigen visie hebben die ze willen nastreven. Dit is kenmerkend voor het werken in een netwerk zoals dit. Uit de interviews blijkt verder dat de individuele partijen het beoogde resultaat voor het hele project in grote mate voor ogen hebben. In elk interview benoemen de partijen het totale beoogde resultaat. Iedere partij benoemt wat het doel is en hoe het project in elkaar steekt. Dit geeft aan dat er duidelijke communicatie was tussen de projectpartners over het beoogde resultaat van het hele project.

Conclusie

Naar aanleiding van de ontvangen opdracht van Stimulus in samenwerking met Avans is er onderzoek gedaan naar de achtergrond en inkadering van het project *Duurzame bedrijventerreinen Ondernemend Venlo*. De opdrachtgever wenste resultaten te ontvangen over het doel, netwerk, de financiering en het Europese beleid.

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de centrale vraag; “Hoe zit het project *Duurzame bedrijventerreinen Ondernemend Venlo* concreet in elkaar”. Om deze vraag te beantwoorden is er een beschrijvend onderzoek uitgevoerd. Voor het beantwoorden van de deelvragen en centrale vraag zijn er naast het doen van deskresearch, interviews afgenomen met de projectpartners en relevante betrokken actoren zoals met adviseurs van Trias en Stimulus.

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de aanleiding en doelstellingen van dit rapport duidelijk zijn voor alle projectpartners. Daarnaast is duidelijk naar voren gekomen hoe de samenwerking verloopt door de rol en inbreng van de partners te beschrijven. De netwerkanalyse is hierop een mooie toevoeging. Ook is er uitgebreid gekeken naar het financiële proces van het project, waar komt het geld vandaan en waar gaat het heen?

Naast het financiële proces van het project *Duurzame bedrijventerreinen Ondernemend Venlo*, is er gekeken naar hoe en wanneer subsidies aan ondernemers, op Blerickse bedrijventerreinen, worden verstrekt. Ook is gekeken hoe de monitoring en verantwoording van de verstrekte subsidies plaatsvinden.

Op basis van de gewonnen informatie kan men de centrale vraag beantwoorden. Het project *Duurzame bedrijventerreinen Ondernemend Venlo* wordt uitgevoerd door Stichting Duurzame Bedrijventerreinen Venlo die bestaat uit vijf projectpartners. Zij weten van elkaar wat hun rol is en wat elke partner inbrengt in het project. Dat is hun kracht. Verder wijzen de resultaten uit dat Ondernemend Venlo binnen de samenwerking de partner is die het meeste geld investeert in het project. Echter hebben zij hierdoor niet een hogere positie ten opzichte van de andere partijen. Dit is opvallend aangezien men normaal gesproken een hogere machtspositie verwacht van een partij die meer bijdraagt dan de rest. Daarvan is geen sprake bij deze samenwerking. De interviews met de betrokken partners wijzen uit dat de machtspositie van de betrokken partijen gelijkwaardig zijn. Daarnaast kan worden geconcludeerd dat er weloverwogen beslissingen worden gemaakt wanneer externe partijen worden betrokken in het proces van het project. Deze bewuste overwegingen staan in verband met het bewaken van de kwaliteit van het project.

Opvallend genoeg ontbreekt er een specifieke en concrete werkwijze. Het is namelijk niet vastgelegd hoe men dient te werken en met wie. Kortom, de doelstellingen zijn redelijk duidelijk en concreet maar er zijn geen duidelijke afspraken over hoe deze doelstellingen gehaald moeten worden.

Tot slot kunnen we dus concluderen dat het project een doorlopend leerproces is. Men is tot op de dag van vandaag bezig met het zoeken naar methodes over hoe men de doelstellingen kan gaan halen én met wie men dat wenst te doen. Echter heeft dit tot op heden niet voor problemen gezorgd binnen deze samenwerking.

Als eindconclusie kunnen we dus stellen dat het een complex project betreft bestaande uit veel verschillende partijen maar dat dit niet afdoet aan de werking van het project.

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019, 7 november). *Wat is hernieuwbare energie?* Geraadpleegd op 4 juni 2021, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/specifiek/wat-is-hernieuwbare-energie->

Europese Commissie. (2019). *De Europese Green Deal*. Auteur. Geraadpleegd van <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>

Europa-Nu. (z.d.). *Richtlijn*. Geraadpleegd op 4 juni 2021, van <https://www.europa-nu.nl/id/vh7bhovywnh7/richtlijn#:~:text=Richtlijnen%20bevatten%20doelstellingen%20waar%20alle,situatie%20in%20hun%20eigen%20land.>

Janse, B. (2020, 14 februari). *Resource Dependence Theory (RDT)*. Geraadpleegd op 1 juni 2021 van <https://www.toolshero.nl/management-modellen/resource-dependence-theory-rdt/>

Klijn, E.-H., Skelcher, C. (2008). *Democracy and Governance Networks, Compatible or Not?* Geraadpleegd op 27 maart 2021, van Public Administration, vol. 85, no.5:587-608

LWV, (2021, 8 april). *De Limburgse Werkgevers Vereniging is hét ondernemersnetwerk en dé bepalende werkgeversvereniging van Limburg*. Geraadpleegd op 31 mei 2021, van <https://www.lwv.nl/over-ons/over-lwv/>

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (z.d.). *Het Akkoord*. Geraadpleegd op 3 juni 2021, van <https://www.klimaatakkoord.nl/klimaatakkoord>

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2019, 27 september). *Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)*. Geraadpleegd op 1 juni 2021, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/europese-subsidies/europese-structuur--en-investeringsfondsen/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling-efro>

Ondernemend Venlo, (2020a, 17 april). *1,8 miljoen euro subsidie voor project Duurzame Bedrijventerreinen Ondernemend Venlo*. Geraadpleegd op 14 april 2021, van <https://www.ondernemendvenlo.nl/18-miljoen-euro-subsidie-voor-project-duurzame-bedrijventerreinen-ondernemend-venlo/>

Ondernemend Venlo. (2020b, 30 december). *Activiteiten Commissie Innovatie en Duurzaamheid*. Geraadpleegd op 3 juni 2021, van <https://www.ondernemendvenlo.nl/activiteiten-commissie-innovatie/>

Ondernemend Venlo, (2020c, 5 november). *Bestuur Ondernemend Venlo*. Geraadpleegd op 31 mei 2021, van <https://www.ondernemendvenlo.nl/bestuurov/>

Ondernemend Venlo. (2021a, 5 januari). *Commissie Innovatie en Duurzaamheid*. Geraadpleegd op 3 juni 2021, van https://www.ondernemendvenlo.nl/commissies-innovatie/#commissie_innovatie

Ondernemend Venlo, (2021b, 16 maart). *Project Duurzame bedrijventerreinen Venlo*. Geraadpleegd op 3 juni 2021, van <https://www.ondernemendvenlo.nl/duurzaam/>

Stichting Duurzame Bedrijventerreinen. (z.d.). *Duurzame Bedrijventerreinen*. Geraadpleegd op 4 juni 2021, van <https://duurzamebedrijventerreinen.eu/>

Stimulus. (2020a, 29 februari). *Over Stimulus*. Geraadpleegd op 1 juni 2021, van <https://www.stimulus.nl/over-stimulus/>

Stimulus. (2020b, 11 december). *Vereniging Ondernemend Venlo - OPZuid 2014–2020*. Geraadpleegd op 3 juni 2021, van https://www.stimulus.nl/opzuid/avada_portfolio/vereniging-ondernemend-venlo/

Stimulus. (2021, 4 mei). *OPZuid 2014–2020 | Stimulus Programmamanagement*. Geraadpleegd op 1 juni 2021, van <https://www.stimulus.nl/opzuid/>

Bijlage 1

Interview met penvoerder van het project Jacko D’Agnolo (persoonlijke communicatie, 28 april 2021).

Vraag

Antwoord

Wat is het doel van het project duurzame bedrijventerreinen in Venlo?

“Het doel is dat men kan aantonen dat het collectief en het verduurzamen van bedrijventerreinen werkt. Wanneer we het hebben over energie, hebben we het enerzijds over energie over het gebruik ervan (hoe slaan we het op, hoe distribueren we het en wat wordt er gebruikt) aan de andere kant gaat het over klimaat adaptatie. Klimaat adaptatie is eigenlijk bedrijventerreinen geschikt maken voor klimaatveranderingen, zo hebben we deze jaren meer te maken met hittestress door de warme zomers. Wij willen dus kijken wat we hieraan kunnen doen voor in de toekomst. Op basis daarvan is ook de subsidieverstrekking door Brussel en de Provincie.”

Hoe is het project tot stand gekomen?

“De gedachte is eigenlijk ontstaan door een aantal ondernemers die collectief iets wilde doen op het bedrijventerrein voor het klimaat. Het ging toen der tijd om een lelijk stukje terrein wat men wilde opknappen. Nou dat lukte. Toen bedachten zij van of ze dit niet groter kunnen uitpakken, zo is de kern van de groep ontstaan die aangestuurd wordt door Ondernemend Venlo. Ondernemend Venlo heeft 20 bedrijventerreinen die heeft dit project geïnitieerd samen met gemeente Venlo, Rabobank en LWV (Limburgse werkgeversvereniging, dit is een onderdeel van VNO de grootste werkgeversvereniging van Nederland). Samen proberen we een methodiek te ontwikkelen waarmee we naar bedrijventerreinen kunnen gaan om te zeggen hoe zij het zouden kunnen doen. Dit is het tweede doel. Iedereen is op dit moment bezig met hoe we het voor in de toekomst beter kunnen doen. Omdat iedereen het wiel opnieuw wil uitvinden zijn we nu dubbel werk aan het doen. De methodiek die we willen ontwikkelen dient daarbij als hulpmiddel.”

Hoe kunnen bedrijven zich aanmelden voor dit project? Worden zij actief benaderd? Hoe creëert het netwerk zich?

“Dat doen we op verschillende manieren. Dat doen we allereerst door de subsidie rond te krijgen. Verder hebben we een artikel in een magazine geplaatst en gebruiken we de kanalen van de al eerdergenoemde vier partners, zo proberen we echt de ondernemers te bereiken. Daarnaast ben ik in gesprek gegaan met commissies van Ondernemend Venlo om zo de aandacht te krijgen bij ondernemers waar we met dit project mee bezig gaan zijn. Ook hebben we een webinar gehouden. We merken wel dat we in de coronatijd moeilijker bedrijven kunnen bereiken. Voor corona hadden we georganiseerde borrels en overlegmomenten met de commissies, nu gebeurt dat allemaal digitaal en bereik je de doelgroep toch minder dan voorheen.”

Wie of wat bepaald of je mag deelnemen aan het project?

“Het gaat er hoofdzakelijk om dat je als ondernemer gevestigd bent op één van de bedrijventerreinen waarbij Ondernemend Venlo is aangesloten. Daarnaast is het belangrijk om te kijken wat voor type project je collectief kan gaan doen. Je moet altijd twee of meer bedrijven hebben die samen aan een project willen werken. Je moet dan denken aan bijvoorbeeld ene bedrijf met een heel groot dak die weinig energie gebruikt en de burens hebben een klein dak met heel veel energie. Nou dat is voor ons geweldig, want wij kunnen wat voor elkaar betekenen.”

Indirect zegt u eigenlijk dat er met de bedrijven onderling heel veel samenwerking plaats vindt?

“Je ziet vaak dat projecten ontstaan bedrijven al vaker hebben gekeken naar samenwerking met elkaar om iets te veranderen. Maar dan kwam het er niet van omdat het niet hen business is. Daarvoor is nu eigenlijk deze subsidie en daarvoor ben ik, want ik jaag deze initiatieven aan. Ik ga dan bijvoorbeeld kijken naar installatiebedrijven zoals NGI en huur die in zodat we er een businesscase van kunnen maken. Het moet zich natuurlijk wel lonen.”

Wat zijn verder partners die jullie inhuren, u noemde ENGI als?

“Ik werk voor projecten met omtrent water veel met waterleidingbedrijven en ook Waterschap Limburg en gemeenten. Omdat deze projecten vaak groot zijn bijvoorbeeld omdat het rioleringsysteem moet aangepast worden, zijn zij belangrijke partners als hen nodig omdat zij de juiste kennis hebben. De middelen die daarbij worden ingezet (die 1.8 miljoen) dat stelt niks voor qua bedrag als je kijkt naar de omvang en het onderzoek dat daarvoor gedaan dient te worden. Na die onderzoeken moet men gaan besluiten of men gaat investeren en daarna kan het echte werk pas gaan beginnen. Hier betalen de bedrijven overigens zelf ook een deel aan mee.”

Als ik het goed begrijp is de subsidie er voornamelijk om onderzoek te doen naar wat er mogelijk is. Is het niet riskant dat er in het voortraject (het onderzoek) al zoveel geld gaat zitten en men bijvoorbeeld na het onderzoek ziet dat het helemaal niet rendabel is om met het project verder te gaan?

“Deels zijn wij er voor onderzoek en deels zijn wij er om vier à vijf proefprojecten te organiseren. Maar die projecten zijn kleinschaliger en zijn er echt op gefocust om aan te tonen dat iets mogelijk is. Tijdens die onderzoeken proberen we ook pilots op te zetten die later bewijs/ resultaten opleveren.”

Hoe worden vooraf afspraken dan gemaakt over wat het bedrijf voor resultaat moet op kunnen leveren?

“Voordat je gaat beginnen aan een onderzoek moet ik eerst goedkeuring krijgen van mijn bestuur. Indien goedgekeurd, dien ik het verzoek in bij Stimulus. Stimulus beoordeelt het plan inhoudelijk, als zij beoordelen dat het verzoek voldoet aan de vooraf afgesproken criteria om in aanmerking te komen met de subsidie. Daarna wordt pas het geld vrijgemaakt. De subsidie komt van OP Zuid en wordt per project beoordeelt en daarna wordt er dus geld vrij gemaakt. Vooraf zijn al verschillende momenten dat er getoetst wordt of de subsidie ook bij het bedrijf en doelstelling past. Dit proces geldt voor alle projecten.”

Vooraf zijn al verschillende controle momenten, hoe vindt de controle achteraf plaats?

“Na het vooronderzoek komt er een businesscase die nog eens gaat kijken naar het bedrijf en hun doelstelling voor de subsidie. Daarna gaat men aan de slag en kan men nieuwe obstakels tegenkomen zoals juridische afspraken die men dient te maken voor de toekomst. Je zou kunnen zeggen dat het verstandig is om die juridische vraagtekens al eerder naar voren te halen. Maar dan ga je wellicht iets onderzoeken wat later overbodig blijkt te zijn omdat het project bijvoorbeeld anders uitpakte. Je moet uiteindelijk ergens beginnen. Hierdoor heb je een risico dat je niet het project kan afmaken, daar is helaas geen garantie voor.”

Moet ik Stimulus zien als een raad?

“Ja Stimulus bestaat uit een raad. Het is een instantie die alle subsidies beheert vanuit Brussel naar Nederland, zij beheren dus het geld. OP Zuid valt onder Stimulus en is er voor Zuid-Nederland. Zij kennen de subsidies heel goed en beoordelen dus de subsidieverzoeken die wij aanvragen. Deze groep bestaat uit een groepje specialisten met een juridische en/ of financiële achtergrond.”

Hoe komt het geld van Europa bij Stimulus terecht en wie bepaald hoeveel je krijgt?

“Nadat de subsidie verstrekt was ben ik pas in beeld gekomen. Vooraf is er door Trias een

projectplan ingediend bij de Europese Unie. Trias is een bureau die gespecialiseerd is in subsidies. Vervolgens heeft de Europese Unie het plan goedgekeurd en hebben dus een goedkeuring gedaan op de aangevraagde gelden. Daarna wordt het toegekend aan Stimulus en hoe dat proces verder loopt durf ik niet te zeggen. Uiteindelijk maakt Europa geld over naar Stimulus. Stimulus beheert het geld en kan dat alleen vrijgeven als het dus aan het al eerdergenoemde proces/ eisen voldoet. Dit is een hele complexe subsidie waar we mee te maken hebben. Normaal gesproken heb je een project die beschrijft wat de doelstelling is en welke partners mee doen, vervolgens komt daar een subsidie op en binnen het project wordt alles dan gerealiseerd. Dit project is anders. Bij dit project zijn de partners nog onbekend, ik ben nog zoekende naar bedrijven die met elkaar willen samenwerken. Daarnaast heb je die vier al eerdergenoemde partners, zij doen financieel mee. Dat houdt in dat dat die partners naast de subsidie ook nog extra geld kunnen inleggen voor een project. Hierdoor zijn er veel vragen zowel bij OP Zuid als bij Stimulus, omdat we allemaal nog aan het leren zijn. Eigenlijk hebben we 1.8 miljoen gekregen op een blanco sheet. We hebben vooraf aangegeven wat we gaan doen, maar we weten alleen nog niet hoe we dat gaan doen, wat we gaan doen en met wie. Door gerenommeerde partijen als de Rabobank, gemeente Venlo, Ondernemend Venlo en LWV hebben we het rond gekregen. Maar onthoudt goed, de subsidie is nooit 100% je moet altijd een deel meebetalen en willen innoveren als bedrijf.

De investering is dus eigenlijk een onderhandeling als ik het goed begrijp?

“Ja. Ik proef daarbij ook of een bedrijf die wil deelnemen de intentie heeft om te innoveren en daarin wil investeren. Overigens kan ik ook niemand verplichten om deel te nemen.”

Hoe zorgt u ervoor dat ondernemers willen deelnemen aan dit project?

“Naast de al eerdergenoemde middelen die we gebruiken om mensen in aanmerking te brengen met dit project, laten we bijvoorbeeld op webinars voorbeelden zien van succesverhalen. Daarnaast hebben we ook een dataröntgenfoto gemaakt. Hier hebben we van alle bedrijventerreinen in kaart gebracht hoeveel CO2 zij uitstoten en hoeveel energie zij gebruiken. Dat hebben we ook gedaan op postcode zes niveau, omdat je dat niet per bedrijf individueel mag doen. Bij het postcode zes onderzoek hebben we gekeken naar hoeveel mensen bedrijven in dienst zijn, hoe groot het bedrijfspand is om zo de grote vissen eruit te halen. Na dat onderzoek zijn wij met die bedrijven, die na dat onderzoek naar voren kwamen, in gesprek gegaan. Ook zijn wij in gesprek gegaan met energiebedrijven die werken op de bedrijventerreinen. Zij kennen die bedrijven en weten wat daar om gaat. Ondernemend Venlo gaf op die manier ook potentiële deelnemers aan. Op deze informele manier zijn wij eigenlijk een netwerk gaan creëren die ons op weg heeft geholpen.”

Hoe is de bereidheid van die bedrijven om deel te nemen aan dit project?

“Je ziet dat steeds meer (grote) bedrijven duurzaamheid steeds hoger in het vaandel hebben. Bedrijven nemen in hun visie/ strategie ook duurzaamheidsplannen op zoals bijvoorbeeld energieneutraal zijn in 2030. Natuurlijk heb je ook ondernemers die niks te maken willen hebben met duurzaamheid. Zij zien duurzaamheid als duur en doen er daarom niet aan mee.”

Op welke manier wordt er verduurzaamd en welke middelen worden daarvoor ingezet?

“Dat hangt af van de oplossing, soms moet je bijvoorbeeld een heel bedrijventerrein gaan herinrichten om tot de juiste oplossing te komen. Zo kan je bijvoorbeeld asfalt weghalen en daarvoor in de plaats kan je stenen leggen, zodat het water beter kan wegstromen. Je kan niet standaard zeggen dat je bij dit probleem deze aanpak moet volgen om tot een oplossing te komen.”

Stel nu dat bedrijven voor een paar jaar terug een contract met jullie hebben afgesloten en nu met de coronacrisis amper hun hoofd boven water kunnen houden. Wanneer kunnen bedrijven zich van dat contract loskoppelen of is dat helemaal niet mogelijk?

“Vooraf kijken we goed naar de bedrijven of zij wanneer ze A hebben gezegd ook B kunnen zeggen, ook met een crisis zoals nu. Je doet dit dus vooraf om een goede inschatting te maken en zo teleurstellingen te voorkomen, maar je weet nooit zeker wat de toekomst brengt. Maar ik merk dat bedrijven investeren in duurzaamheid zien als een manier om te overleven. De huidige consumenten willen namelijk weten waar de producten vandaan komen en of die eerlijk zijn. De producenten worden op die manier gedwongen om naar dat geluid te luisteren en moeten daarom acties ondernemen.”

Bijlage 2

Interview met Mieke Verhaegh. Mevrouw Verhaegh vertegenwoordigd Ondernemend Venlo (persoonlijke communicatie, 5 mei 2021).

Vraag

Antwoord

Wat doen jullie als ondernemend Venlo precies?

‘We hebben een aantal commissies. Het beleid wordt vastgesteld door Ondernemend Venlo, en de commissies gaan binnen dat beleid plannen vastleggen. Ik ben voorzitter van de commissie Innovatie en Duurzaamheid, dus dat zijn ondernemers die zich inzetten voor de organisatie. In de zomer van 2018 hoorde ik dat het klimaatakkoord afgesloten was, en ben toen met een klein groepje ondernemers heel enthousiast begonnen om hier iets voor te gaan doen. We wisten alleen niet goed hoe. We hebben eerst een aantal maanden met een steeds grotere groep ondernemers zitten brainstormen. Toen is er met een groep van 25 ondernemers gefocust op het thema energie en klimaatadaptatie. In je vrije tijd kun je dit eigenlijk niet doen, dus dan moet je professionaliseren. Ik was toen nog mede-eigenaar van een subsidieadviesbureau. De projectpartners waren de gemeente Limburg, de Limburgse werkgeversverenigingen en de Rabobank. In het Europees subsidieprogramma (OPzuid), zagen wij een kans en onze ideeën passen daarbinnen. Het subsidiebureau heeft de opdracht gekregen om een Europese subsidieaanvraag te schrijven en die is eind maart 2020 goedgekeurd. We hebben een projectmanager aangesteld en nu zijn we bezig met de uitvoering van dat programma. Ik heb besloten om mij alleen nog maar beroepshalve te gaan focussen op duurzame bedrijventerreinen en duurzame bedrijven. Ik heb bij Drift een masterclass transitie management gevolgd omdat ik meer wilde weten hoe transities werken. En daar zijn we nu volop mee bezig.’

U vertelde dat er een subsidieaanvraag werd gedaan, dat gaat via Stimulus toch?

‘Ja, Stimulus is de uitvoerder voor Zuid-Nederland (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg). Je hebt OPZuid, OPWest, OPNoord en OPOost. Dat zijn allemaal verschillende uitvoeringsorganisaties die dat subsidieprogramma uitvoeren. Het gaat om Europees geld.’

Hoe wordt er bepaald of er subsidie gegeven mag worden?

‘Daar zijn hele strenge kwaliteitseisen. Je dient een aanvraag in en dan word je beoordeeld op kwaliteit. Bijvoorbeeld of het innovatief genoeg is, past het binnen Europees, nationaal en provinciaal beleid, zit er een fatsoenlijke businesscase onder, is het MKB voldoende betrokken? Deze criteria staan op de site van Stimulus, dan moet je kijken bij OPzuid tot 2020.’

Wat is het doel van het project duurzame bedrijventerreinen?

‘Het doel is dat wij met onze bedrijventerreinen in 2050 volledig co2-neutraal willen zijn, maar we hebben ook tussendoelen. Nu is er een harde deadline omdat de programmaperiode afloopt. In 2023 is het laatste moment dat je hier geld uit mag halen. Wij willen dan de meerwaarde aangetoond hebben van een collectieve integrale duurzame benaderingen op het niveau van bedrijventerreinen. Die collectiviteit, ook gebiedsgericht, dat we daarmee een belangrijke bijdrage aan duurzame energieproductie, efficiëntie en besparing gaan leveren. Ons experiment moet als aanjager gaan dienen voor een grootschalige toepassing op een later moment. Alles wat we doen, daarin zoeken we naar schaalbare ‘blokken; die je ook zo op andere bedrijventerreinen zou kunnen inzetten. In

2030 moet op alle bedrijventerreinen van Ondernemend Venlo 20% energie bespaard worden. Op 20% van de daken van bedrijven moet duurzame energie opgewekt worden en op 20% van onze bedrijventerreinen kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen (klimaatadaptatie). In het projectplan moet je ook je doelstellingen, resultaten en work packages zetten. Hier zit veel werk in. Er is een vast format voor een projectplan aan de hand van een vragenlijst. Als je kijkt bij documenten van Stimulus en het programmaplan, daar zie je criteria, bijlage E. Hier kun je veel informatie vinden. Zo'n doelstelling en de resultaten zijn wel abstract geformuleerd, omdat wij eigenlijk de enige ondernemersvereniging in Nederland zijn die echt een integraal plan heeft gemaakt en hier ook opschaling in heeft meegenomen. Voor energie gaat het om besparing, het opwekken van duurzame energie en het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering op bedrijventerreinen. Verder willen we een actieve community hebben gevormd en we willen een methodiek of blauwdruk destilleren uit wat we nu aan het doen zijn. En op die manier zouden we die resultaten moeten kunnen halen.'

Hoe zorgen jullie ervoor dat ondernemers ook echt mee willen werken?

'Wij hebben dit eigenlijk door uitdrukkelijke vraag van onze ondernemers gedaan. Er is bijvoorbeeld het nationale klimaatakkoord. Dat is helemaal gefocust op 5 of 6 industrieterreinen in Nederland. Nederland heeft veel intensieve energie aangetrokken, niet wetend dat we daar nu problemen mee hebben. Het beleid van de overheid is eigenlijk alleen gericht op die grote industrieterreinen. Kleine bedrijventerreinen vallen hier eigenlijk buiten. Een praktisch voorbeeld hiervan is dat er geen data beschikbaar is op het niveau van bedrijventerreinen. Als het gaat om energie, dan wil Enexis die data niet geven vanwege de privacywet. We hebben nu zelf een database aan weten te leggen. Je mag alleen openbare data gebruiken, dus die data zijn verzameld op het niveau van postcode 6. Door dat heel slim te doen weten we nu van bedrijventerreinen hoeveel energie zij gebruiken. Daarnaast werken wij met iemand samen die veel over water heeft kunnen vinden. We hebben nu een database waarin ook de warmtevisie van de gemeente Venlo ook is opgenomen. Een ontbrekende factor is hoeveel zon PV er ligt. Nu hebben we een bedrijf gevonden die dat tegen een schappelijke prijs in beeld gaat brengen. Als je geen data hebt, kun je ook niks verstandigs bedenken.'

Er wordt rekening gehouden met beleid van de gemeente, wordt deze visie meegenomen in eigen plannen?

'De gemeente is eigenlijk niet verantwoordelijk voor bedrijventerreinen, er is eigenlijk beleidsmatig niks over te vinden. Zij zijn er verantwoordelijk voor dat alle wijken van het gas af moeten. Dus dan hebben ze daar een plan voor gemaakt, en dan zie je dat de grootste wijken die van het gas af moeten de oplossing volledig elektrisch is. Maar verschillende bedrijventerreinen liggen naast een woonwijk. Je zou bijvoorbeeld energie die op bedrijventerreinen wordt opgewekt ook kunnen gebruiken voor naastgelegen woonwijken. Wij willen daarom na gaan denken over gebiedsgerichte oplossingen.'

Met wie werken jullie samen/hoe ziet het netwerk eruit?

'Wij zijn samen met de ondernemers zelf dat netwerk. Wij hebben samenwerking met gemeente Venlo in het kader van regionale energiestrategieën, hier zijn gemeentes samen verantwoordelijk voor. Dan zie je dat dat niet allemaal vanzelfsprekend is. Aan het begin van de samenwerking vooral met de economische afdeling, maar die vonden bijvoorbeeld dat de regio niet hun afdeling was. Over die schotten heen kijken moet je echt opbouwen. Als je kijkt naar de Limburgse werkgeversvereniging, dan gaan we ook op 1 van hun bedrijventerreinen de schaalbaarheid laten zien. Dat wat je hier in Venlo ontwikkeld ook ergens anders kunt doen (bijvoorbeeld in Roermond en Maastricht). Inmiddels is Jacko overal aan het inventariseren wat er op andere bedrijventerreinen

gebeurt en welke bedrijven een rol kunnen spelen om dit allemaal klaar te krijgen. Je hebt nationale overheid met de energiewet, zij hebben de experimenteerregeling afgeschaft waardoor wij in onze mogelijkheden beperkt worden. Ik heb net met de provincie Limburg gebeld, om eigenlijk in heel Limburg zo'n datafoto te krijgen. Dus als het gaat om besparing heb je weer bedrijven die een scan kunnen doen, er dus zijn heel veel samenwerkingen. Door het projectplan bouw je dit steeds verder op.'

Hoe is de subsidie van 1,8 miljoen opgebouwd?

'Het is zo dat volgens de staatssteunregeling je verschillende subsidiepercentages moet koppelen aan verschillende activiteiten. Wetenschappelijk onderzoek krijg je meer subsidie voor als iets wat een ondernemer doet bijvoorbeeld. We hebben 3 partners en iedere partner is verantwoordelijk voor een bepaald bedrag aan cofinanciering. Het grootste gedeelte van de cofinanciering wordt geleverd door Ondernemend Venlo. Aan de ene kant door de inzet van uren, en aan de andere kant met geld. Hetzelfde geldt voor de gemeente Venlo en de Limburgse werkgeversvereniging. De Rabobank is geen subsidiepartner. Wij hebben dat zo georganiseerd dat als we zo meteen op de bedrijventerreinen activiteiten gaan uitvoeren, dat de ondernemers ook een deel van de cofinanciering doen.'

Staan hier specifieke doelen tegenover?

'Ja. Je hebt doelen en resultaten geformuleerd. Vervolgens ga je op basis daarvan work packages uitwerken. Dus we hebben een work package over het thema energie, een work package over het thema opvangen/gevolgen van klimaatverandering, een work package voor het vormen van een community (steeds meer bedrijven en burgers meekrijgen) en een work package voor de LWV (zij moeten de schaalbaarheid aan gaan tonen) en daar koppel je dan bedragen aan. Zo bouw je dat op. Het is dus een vrij complex verhaal, zo'n Europese subsidieaanvraag. Aangezien ik zelf een subsidieadviesbureau heb opgericht, wist ik wel hoe dat moest gebeuren.'

Er zijn doelen gesteld tot 2030, maar het beleid van de Europese Unie gaat veranderen, wat verandert er concreet voor het project?

'Dat heeft met de financiën te maken, de middelen uit de vorige programmaperiode moeten persé in 2023 besteed zijn. Anders had je wel verlenging kunnen vragen. Dus wij hebben gezegd dat we bepaalde resultaten gaan boeken en afrekenen tot en met 2023, maar onze ambitie reikt tot 2050. Wij zijn in 2023 nog niet klaar, maar hebben dan wel het begin gemaakt. Ik ben positief gestemd, dus als je goede mensen en ideeën hebt is geld geen enkel probleem. Dus dan vinden we wel weer een nieuwe manier om dat te kunnen continueren. Het onderdeel subsidie is best wel abstract. Binnen het subsidieprogramma moeten we in 2023 klaar zijn. Maar de energietransitie is niet iets waarvan je zegt: 'nu zijn we klaar'. Dat is iets dat langer gaat duren.'

Stel de doelen worden niet of nauwelijks gehaald, wat voor gevolgen heeft dat voor de Europese subsidie?

'Dat ligt eraan. Dit is een innovatief project en een kenmerk van innovatie is experimenteren en dat je niet 100% zeker weet of dat gaat lukken. Met name omdat de experimenteerregeling voor de energie- en gaswet is afgeschaft eind 2020. Dit hadden wij helemaal in de plannen meegenomen. Het is de vraag of wij in samenwerking met de netbeheerder een decentraal energienetwerk aan kunnen leggen. Dat was het oorspronkelijke idee. Dat is een soort van overmacht, maar als iets niet doorgaat

of iets niet kan dan betekent dat vaak ook dat je bepaalde kosten niet maakt. Het kan dan zijn dat je minder subsidie realiseert. Dat moet blijken uit de eindafrekening. Aan de ene kant heb je innovatie: als je heel goed alles doet wat je in je macht hebt om je innovatiedoel te bereiken en er zijn omstandigheden of het is verklaarbaar dat dat niet gelukt is. Dan word je daar niet op afgerekend. Wat daarbij hoort is dat je bepaalde kosten niet maakt, waardoor je een deel van de subsidie niet gebruikt. De eerste vertraging kwam door de toekenning. Wij hebben samen met Stimulus een innovatief plan gemaakt en die vonden dat geweldig, en vervolgens ga je als ze het toe willen kennen met de accountants van Stimulus aan tafel. Dat moet allemaal goed afgedekt zijn en goed in de regelgeving passen. Zo'n begroting opstellen is complex, dus daar is redelijk wat tijd overheen gegaan. Vervolgens hebben wij binnen onze vereniging 20 bedrijventerreinen. Dat hebben we organisatorisch ingedeeld in 4 businessparken en we hebben normaal een aantal bijeenkomsten per jaar. Waar je naar binnen loopt en kan zeggen: 'we gaan dit doen'. Dat kon niet afgelopen jaar. Dat heeft zeker vertragend gewerkt.'

De Rabobank is geen subsidieverstrekker, toch?

'De Rabobank wil geen subsidie ontvangen. Ze vinden het project heel belangrijk maar willen er geen subsidie voor. De Rabobank heeft wel veel expertise, in het hoofdkantoor in Utrecht hebben ze bijvoorbeeld een aparte duurzaamheidsafdeling. Daar klankborden wij ook mee, we delen ideeën en vragen hoe we dat kunnen organiseren. Zij hebben zelf ook een tool voor besparingsmaatregelen op gebouwniveau. Zij willen voor zichzelf ook verbreden naar het gebied van het bedrijventerrein. Uiteindelijk krijg je ondernemers pas mee als je een goede businesscase opstelt. Wat wij op de bedrijventerreinen gaan doen, moet ook betaalbaar zijn voor bedrijven. Anders zullen bedrijven niet meedoen. We zijn nu bezig met het stapelen van verschillende businessmodellen op elkaar, en dan kom je er wel. Daar denken zij in mee. Als er grote projecten komen en er wordt naar financiering gezocht, dan willen zij als bank graag ook gevraagd worden om mogelijk een offerte uit te brengen. Dat is niet meer dan logisch.'

Bijlage 3

Interviewverslag van Tom Vergoossen hij is subsidieadviseur bij TRIAS BV. (persoonlijke communicatie, 12 mei 2021).

Vraag

Antwoord

Hoe is de financiering van het project geregeld?

'De projectpartners hebben de subsidie aangevraagd. Zij hebben ervoor gekozen om TRIAS als subsidieadviseur in te schakelen om mee te schrijven aan het project. Uiteindelijk wordt de aanvraag beoordeeld door stimulus. Als zij een goedkeuring geven wordt er subsidie verstrekt. In dit geval is er ook cofinanciering vanuit de provincie Limburg dus er is niet alleen sprake van subsidiegeld vanuit stimulus. Wat hiervoor nodig is, is dat er kosten worden gemaakt in een project. In totaal is er subsidie van 1,8 miljoen. Meer dan 400.000 euro hiervan is van de provincie. De provincie heeft 90% vóór de start van het project als voorschot gegeven. Bij stimulus is dat anders. Zij zitten er voor 1,4 miljoen in en gaat het naar rato van de kosten die je maakt. Eén keer per halfjaar moeten wij een rapportage inleveren waarin de uren en facturen van de projectpartners staan. Stimulus controleert dat, en wanneer zij vinden dat dit bij het project past geven zij de subsidie. Stimulus zit er voor 40% in, en de provincie voor 12%. Dat betekent dat wanneer wij 100.000 aan kosten maken, dat zij daar 40.000 euro van betalen. De projectpartners moeten dus nog wel een eigen bijdrage leveren. De verdeling mag nooit meer zijn dan 70/30. Een van de twee partijen mag dus niet meer dan 700.000 euro betalen stel dat het om één miljoen gaat.'

Hoe wordt precies de hoogte van de subsidie bepaald?

'Bij het voeren van het projectplan wordt een begroting gemaakt. Voor dit project is de begroting uitgekomen op 3,5 miljoen euro. Daarvan mag het EFRO (stimulus) maar 40 procent van subsidiëren. Bij de provincie is nog een verzoek ingediend voor cofinanciering. De provincie heeft voor 12/13 procent meegedaan.'

Kan het zijn dat er tussendoor meer subsidie wordt aangevraagd?

'Als er uiteindelijk een beschikking komt is er een maximale subsidie beschikbaar. Het is wel mogelijk projectpartner bijvoorbeeld de kosten niet maakt. Er kan niet meer subsidie worden gevraagd dan dat er uiteindelijk is beschikt.'

Bij welke partijen komt het geld van de Europese Unie allemaal terecht?

'Brussel stelt voor 7 jaar een x aantal geld beschikbaar. Stimulus gaat over regio Zuid, dus dit is Zeeland, een stuk van Brabant en Limburg. Stimulus regelt al het geld wat regio Zuid mag uitgeven. Zij beslissen waar het geld naartoe gaat. Brussel geeft dus een bepaald bedrag aan stimulus, en stimulus verdeelt dit over de projecten in Zuid-Nederland. Je ziet op het moment dat er best wat geld over is. Er moet dan beslist gaan worden of er meer projecten gestart zullen worden om dit geld uit te geven of dat dit geld terug naar Brussel gaat. Meestal worden de potjes wel opgemaakt.'

Zijn er nog meer redenen waardoor je in aanmerking zou kunnen komen voor een subsidiewijziging?

'Vooraf wordt de beslissing gemaakt of de afschrijvingskosten wel of niet meegenomen worden in het project. Een wijziging is dan pas mogelijk als we het verzoek in hebben gediend om afschrijvingskosten ook toe te staan. Stimulus doet niet moeilijk over verschuivingen of wijzigingen.'

Uiteindelijk wordt er uitgegaan van de werkelijke kosten die er gemaakt worden, en daarop wordt de subsidie gebaseerd.'

Geeft de gemeente ook voor een deel subsidie?

'In dit geval maakt de gemeente zelf kosten in het project en is de gemeente dus een projectpartner. Alleen stimulus en de provincie verstrekken dus subsidie. Als projectpartner geven ze dus wel geld uit aan dit project. Dit zou je misschien als subsidie kunnen zien, maar dat is het officieel niet. Het is eerder een cofinanciering.'

Zijn er nog meer voorwaarden om in aanmerking te komen voor een subsidie?

'Het doel van het project moet zijn verduurzaming en klimaatadaptatie.'

Heeft het consequenties wanneer het project niet wordt gehaald volgens plan?

'Dat is een beetje moeilijk. Van tevoren is bepaald hoeveel bedrijven er profijt van hebben. Bijvoorbeeld op bedrijventerrein A in Venlo zitten 25 bedrijven en die moeten er dan wel allemaal van kunnen profiteren en dat is in de aanvraag ook zo geschetst. Maar het kan natuurlijk ook zo zijn dat er aan het einde van het project niet het gewenste resultaat ligt. Maar dat betekent niet dat al het subsidiegeld terug moet. Uiteindelijk moet er achteraf een accountantsverklaring worden getekend en als er dan iets mis is met de administratie bijvoorbeeld dat uren verkeerd zijn opgeschreven of facturen die credit zijn gegaan dan kan dat wel gevolgen hebben. Dan moet de subsidie wel worden terugbetaald. Maar het is dus niet zo dat de subsidie terug moet als de doelen niet allemaal gehaald zijn dit moet alleen als de randvoorwaarden niet gehaald zijn.'

Hoe zijn jullie uitgekomen bij het bedrag wat jullie nodig achtte voor dit project? Dus op basis waarvan is dat bedrag beschikbaar gesteld door stimulus of Europa?

'Dat is vanuit de begroting gekomen. Er is een begroting opgesteld die bestaat uit vier werkpakketten. Elk werkpakket heeft een x bedrag. Al die drie projectpartners: Ondernemend Venlo, Stichting parkmanagement, het LWV en de gemeente Venlo zitten in dit project als partner en die hebben samen besloten met welk pakket ze wat willen doen en wat dat gaat kosten. LWV zei bijvoorbeeld: 'wij willen deze drie werkpakketten doen en dat kost zoveel geld'. Uiteindelijk is er dus een begroting opgesteld over wat de externe kosten waren en wat de uren kostten. Die interne uren gaan op basis van een uurtarief. Er is dan bijvoorbeeld begroot dat ze 200 uur per jaar maken tegen een bepaald tarief en dan komt daar een bepaald bedrag uit. En als je dat samenneemt met die externe kosten derden dan kom je uit op dat bedrag van ongeveer 3,5 miljoen. Even als voorbeeld: de gemeente Venlo zit er nu al voor 110,000 euro aan loonkosten in en 215,000 euro aan kosten derden. Dat is dus hoe het gaat en dat komt overeen met de begroting.'

Wat is uw rol binnen dit project?

'Samen met mijn collega Jan-Joris doe ik de verantwoording van dit project. Wij verzamelen de facturen en de uren en wij zijn het contact richting Stimulus. De projectpartners kunnen gezamenlijk bij ons terecht als zij vragen hebben over of ze bepaalde kosten mogen opvoeren. Wij kijken dan in de beschikking of dat wel of niet hoort. Daarna beslissen wij of ze dat mee mogen nemen in de kosten of niet. Dus we zijn de sparringpartners richting de projectpartners en de communicatiebuis richting Stimulus. Wij verzorgen de voortgangsrapportages en we houden goed in de gaten of de begroting wel gehaald wordt. We trekken bijvoorbeeld aan de bel wanneer er volgens de begroting 40,000 euro uitgegeven zou moeten worden en er aan het eind van het jaar maar 10,000 euro is uitgegeven. Dan geven we aan dat ze achterlopen op het project. Wij zijn dus als het ware het financieel management van dit project.'

We zijn natuurlijk wel afhankelijk van wat de projectpartners ons aanleveren. Als we drie keer vragen om gegevens en ze zeggen dat ze geen kosten hebben dan houdt het voor ons ook op.'

Wat krijgen jullie dan terug van de bedrijven die deelnemen aan dit project?

'Voor dit project zitten we nog heel erg in de opstartfase. Er is een lange tijd vooraf gegaan met wat juridische problemen. Zodoende moesten we om goed samen te kunnen werken een nieuwe stichting oprichten die wat boven de projectpartners stond. Dat is Stichting Duurzame Bedrijventerreinen waar Jacko dus projectleider van is. We zijn nu dus eigenlijk pas echt bezig met de uitvoering. Wat in het begin vooral lastig is om uit te leggen aan de betrokkenen is dat ze echt hun uren moeten schrijven en echt hun handtekening moeten zetten onder hun urenstroken. In het begin zijn we dus vooral heel erg bezig geweest met het vormen van deze medewerkers dat ze geld terug kunnen krijgen als ze die uren maken. Mensen die nog nooit in het subsidietraject hebben gezeten vinden dat heel erg omslachtig en heel veel werk maar wij merken wel dat ze dat na verloop van tijd wel snappen.'

Bijlage 4

Interviewverslag van Sonja Demandt. Mevrouw Demandt spreekt namens LWV (persoonlijke communicatie, 25 mei 2021).

Vraag

Antwoord

Waarom participeert LWV in het project Duurzame Bedrijventerreinen? Wat is het belang van LWV hierbij?

‘Stichting Parkmanagement heeft vijf mensen in dienst waarvan één bij Ondernemend Venlo. Uiteindelijk kwamen we samen tot de conclusie dat er iets gedaan moet worden aan het klimaatprobleem. Samen met Mieke Verhaegh ben ik gaan kijken wat de mogelijkheden waren op dit gebied. Vervolgens hebben we samen een subsidieaanvraag gedaan. Als expertisemanager duurzaamheid en innovatie paste dit project ook goed bij mijn functie. Uiteindelijk willen we dus bijdragen aan een beter klimaat door bedrijventerreinen aan te passen. Dit kunnen we niet alleen, dus gaan we collectief aan de slag.’

Wat is de rol van LWV bij het project Duurzame Bedrijventerreinen?

‘Ik zorg voor verbindingen richting de overheden. Ik heb bijvoorbeeld veel contact met de Provincie, bedrijven als Enexis en andere instanties. Daarnaast help ik als bestuurslid van Stichting Duurzame Bedrijventerreinen Jacko D’Agnolo met projecten vorm te geven. Ik denk mee in het proces van het opzetten van het project, dus hoe pakken we iets aan?’

Draagt LWV financieel iets bij aan het project Duurzame Bedrijventerreinen? Zo ja, om wat voor bedrag gaat het?

‘Onze bijdrage is de uren die we als personeel in het project stoppen. In het document wat Jacko jullie gestuurd heeft staat alle informatie over de financiële bijdrage van LWV. De eigen bijdrage komt neer op 436.820 euro.’

Wat wil LWV bereiken met de deelname aan het project?

‘We willen zorgen voor een goed vestigingsklimaat op de bedrijventerreinen en in 2050 klimaatneutraal zijn. We willen ook laten zien dat het mogelijk is om projecten als deze te laten slagen door samen te werken met andere instanties en bedrijven. Uiteindelijk willen we op nummer één staan op het gebied van duurzaamheid.’

Wat is volgens u het beoogde resultaat van het project?

‘Het resultaat is dat we laten zien dat door veel samen te werken projecten als deze mogelijk kunnen worden gemaakt en dat deze zullen slagen. Door die samenwerking sta je sterker en je leert veel van elkaar. Zo leer je ook om anders te denken doordat iedereen verschillende ideeën heeft. Door anders te denken en innovatief te denken willen we pilots neerzetten die laten zien wat er haalbaar is op het gebied van duurzaamheid op bedrijventerreinen.’

Bijlage 5

Interviewverslag van Martijn Stas. Meneer Stas spreekt namens de gemeente Venlo (persoonlijke communicatie, 17 mei 2021).

Vraag

Antwoord

Wat is het belang van de gemeente bij het project

‘Wij hebben als gemeente andere belangen als de ondernemers die deelnemen aan het project. Zij willen de bedrijven vooral opknappen en verduurzamen. Wij als gemeente hebben een wat algemener belang. Wij willen graag dat onze bedrijventerreinen er mooi en aantrekkelijk bijliggen. Wij willen ook graag dat onze bedrijven toekomstbestendig en groen zijn. We willen zorgen dat het afval dat gezamenlijk wordt gemaakt beter wordt gerecycled, maar ook dat er een betere oplossing is voor de waterafvoer. Dus eigenlijk willen we dat het bedrijventerrein economische aantrekkelijker wordt en ook duurzamer.’

Hebben jullie bij de gemeente lokaal beleid voor het bedrijventerrein.

‘We hebben geen afvinklijst over waar het aan moet voldoen. Het is vooral een ambitie om samen met de ondernemers van Venlo hun bedrijven duurzamer en toekomstbestendiger te maken. We zorgen vooral dat er bestemmingsplannen geregeld worden. Wij beoordelen niet hoe duurzaam de bedrijventerreinen zijn. We kijken vooral samen naar hoe we hier een mooi project kunnen neerzetten.’

Dus er zijn geen duidelijke doelstellingen die gehaald moeten worden, maar visies over wat er bereikt moet worden. Hoe kan je het beleid dan toetsen als er geen duidelijke doelstellingen zijn?

‘We kunnen wel afspreken dat als gemeente en bedrijventerrein Venlo allebei tevreden zijn met het eindresultaat. We hebben wel wettelijke kaders opgesteld.’

Verschillende ambities per ondernemer?

‘We spreken met de vereniging. Als zij iets voorstellen gaan wij ervan uit dat merendeel van de bedrijven dat ook vindt. We hebben nog losse projecten die we met bepaalde bedrijven doen. Het initiatief moet dan vanuit het bedrijf komen.’

Er zijn geen duidelijk beleid of doelstellingen die gehaald moeten worden. Zijn er in de toekomst wel plannen om dit te creëren.

‘Als dit succesvol is willen we meerdere duurzame bedrijventerreinen op meerdere plekken. Bij ons heeft het meer de voorkeur om vooral naar de ambitie en de bedrijven dus vrijer laten. We zullen in de bedrijfsdocumenten de algemene ambities opschrijven, maar we gaan niet opschrijven wanneer het project wel of geen succes zou zijn. Het is niet handig om een generiek doel te hebben omdat alle bedrijven verschillend zijn. De bedrijven moet het energiebeleid zelf organiseren. Wij kunnen het wel ondersteunen, stimuleren en faciliteren, maar wij hebben daar geen wettelijke taak in. We kunnen het niet afdwingen en we kunnen er ook niet op handhaven.’

Dus jullie rol als gemeente is best lastig?

‘Het is lastig omdat we het niet kunnen controleren. Maar juist makkelijk omdat we kunnen aansluiten op de ambitie van het bedrijf. Het heeft twee kanten. Doordat we spelen op ambitie kunnen we meer maatwerk leveren en spelen op de behoeftes van de bedrijven.’

Hoe zit het netwerk in elkaar?

'Er is een stichting opgericht. Die heet stichting duurzame bedrijventerreinen. Daar zitten met name ondernemers in maar ook de gemeente en de andere partners van het project. De Rabobank zit er ook in maar die doet officieel niet mee. Onze rol qua inbreng is beperkter dan die van de ondernemers. Er zit dus gelaagdheid in de stichting. De stichting heeft een bestuur met 5 ondernemers.'

Op welke manier heeft dit beleid invloed op bestaand beleid?

'Er is bijvoorbeeld een bedrijfszone in Venlo en daarop heffen wij als gemeente extra belasting bij alle ondernemers. Dit geld brengen we onder bij Stichting Parkmanagement, dit is vergelijkbaar met Stichting Bedrijventerreinen. Zij zorgen ervoor dat bedrijventerreinen schoner, veiliger worden en heel blijven. Dat proberen wij bij dit project te laten aansluiten.'

In hoeverre houden jullie rekening met beleid uit Europa, het Rijk of de provincie Limburg?

'Op het moment dat bedrijven voor de subsidie en beleidskaders tekenen is dat het geldende beleid. Dan maak je afspraken voor de komende vier jaar. Wanneer subsidie opnieuw wordt aangevraagd, wordt er gekeken naar het beleid dat dan geldt/belangrijk is binnen Europa. Nu gaat het vooral over onderwerpen omtrent milieu, terwijl dat over twee jaar misschien wel anti-covid als belangrijkste onderwerp is. Dit verandert om de paar jaar.'

Hoelang van tevoren dien je je aanvraag voor subsidie in bij Europa?

'Over het algemeen heeft Europa een aantal subsidieprogramma's, daarbinnen dien je je aanvraag in. En dan duurt het 3 tot 6 maanden voordat je een 'go' of 'no go' op hebt. Europa werkt met verschillende regelingen. Voor particulieren, voor overheden, soms gezamenlijk. Soms gaat het over subsidies van €10.000 maar ook €10.000.000. De subsidieregelingen is een vak apart te doorzien. Daarom heeft de stichting gekozen om dit door een subsidiebureau te laten begeleiden.'

Hoe tevreden zijn jullie met de gang van zaken van het project?

'We zijn pas net op stoom. De aanvraag is in 2019 gedaan. Vervolgens heeft het 9 maanden geduurd voordat we de subsidie kregen, februari 2020. Daarna is pas de stichting opgericht. Dus we zijn eigenlijk pas sinds september 2020 begonnen. We zijn wel tevreden met de samenwerking tussen de partijen. We zitten wel echt pas in de beginfase. Voordat we echt pas resultaten zijn gaan zien zijn we ook paar jaar verder.'

Wat horen jullie dat de achterliggende gedachte is van de bedrijven die zich aanmelden voor het project?

'We gaan nu aan de slag om samen met bedrijven te verduurzamen en herstructureren. Dan hoor je wel dat bedrijven blij zijn dat ze met hetzelfde geld meer kunnen bereiken door de subsidie, of met minder geld hetzelfde doel kunnen bereiken. Je ziet dat de bedrijven zich aanmelden omdat ze toch al de investering wilde doen.'

Zien bedrijven ondanks de coronacrisis toch het nut van de duurzame investering in?

'Ja, bijvoorbeeld bij sommige bedrijven is het dak afgeschreven. Dan kunnen ze een goedkoop dak aanschaffen, of een duurder dak met subsidie. Ondanks de corona, hebben bedrijven toch nog een investeringscyclus en moeten ze blijven innoveren en investeren. Het is een combinatie van iets moeten doen, en willen doen om duurzaam te innoveren.'

Hebben jullie als gemeente contact met die bedrijven, of gaat dat via de projectleider?

‘We hebben een projectleider die alle partijen met elkaar verbindt, maar als we echt met een project bezig zijn, als we het hebben over de uitvoering, dan zit de gemeente aan tafel met een aantal bedrijven die ook echt willen investeren.’

Bijlage 6

Schematisch overzicht van de financiën van het project (persoonlijke communicatie, 12 mei 2021).

Specificatie eigen bijdragen van de projectpartners	Eigen bijdrage	Vast/Proportioneel *	Procentuele bijdrage t.o.v. totale projectkosten	Gevraagde subsidie (percentage)	Gevraagde subsidie (bedrag)	Subsidie provincie
Stichting Parkmanagement	€ 1.110.897	Proportioneel	31,40%	40,00%	€ 952.021	€ 317.134
Limburgse Werkgevers Vereniging	€ 436.820	Proportioneel	12,35%	40,00%	€ 333.456	€ 63.364
Gemeente Venlo	€ 155.515	Proportioneel	4,40%	40,00%	€ 120.280	€ 48.670
Subtotaal	€ 1.703.233		48,14%		€ 1.405.757	€ 429.168
Totale projectfinanciering	€ 3.538.157,30	100,00%				
Totale subsidiabele projectkosten	€ 3.538.157,30					

Bijlage 7 Individuele bijdragen Formulier

H4 individuele bijdrage formulier

Opdracht: Beroepsproduct H4

Tutor: Femke Hoekstra

Naam groepslid	Participatie in %	Handtekening
Florence Wekking	100%	Florence
Martijn Creusen	100%	Martijn
Berend van der Bruggen	100%	Berend
Michelle Simon	100%	Michelle
Luuk Spuijbroek	100%	Luuk
Gemiddeld	100%	

- Vul met je groep samen één formulier in. Vergeet de handtekeningen niet.
- Varieer met het percentage participatie als iemand echt over- of onderpresteert. Het formulier is niet bedoeld om te muggenziften, maar om meeliftgedrag mee te rekenen in de beoordeling en dus niet om kleine verschillen in inbreng en kwaliteit te verrekenen.
- Als de groep niet tot overeenstemming komt neem je contact op met de tutor.
- Lever het formulier in via Teams